

ČESKÉ

2/2016

čtvrtletník pro vězeňství a kriminální prevenci

VĚZEŇSTVÍ

projekt VČELAŘENÍ

Rozhovor s
Alison Lieblingovou

str. 2

Společné cvičení
příslušníků VS ČR
a PČR

str. 14

Největší věznice
světa

Josef Nejedlý

str. 28

rozhovor str. 2

reportáž str. 4

krátce str. 5

téma str. 8

prevence str. 10

resocializace str. 11

vězeňská
služba str. 14

věznice ČR str. 22

zahraničí str. 28

duchovní služba str. 34

fotoreportáž str. 35

sport str. 36

Mezinárodní výstava Sztum 2016

Prevence kriminality

Věznice Ostrov

Vážení čtenáři,

letos na jaře jsem přijal nabídku generálního ředitele VS ČR Petra Dohnala stát se ředitelem jeho kanceláře. Předtím jsem pracoval v obdobné pozici ve Vazební věznici Praha–Pankrác, kde jsem byl vedoucím sekretariátu ředitele věznice a také tiskovým mluvčím. Své zkušenosti z tohoto působení bych rád uplatnil při práci na generálním ředitelství.

Směřem k veřejnosti bych se chtěl soustředit na přístupnější a jasnější prezentaci činnosti vězeňské služby a jejího místa ve společnosti. Připravujeme novou mediální a komunikační strategii a chystáme i vylepšení internetových stránek, které by měly nyní lépe vyhovovat potřebám současných uživatelů internetu. Máme v plánu zavést jednotný vizuální styl vězeňské služby a přizpůsobit mu jak podobu webových stránek, tak i časopisu České vězeňství. Jeho grafická podoba by měla být přitažlivější a modernější.

K úkolům, které nás v nejbližším období čekají, patří příprava také prezentace vězeňské služby na každoroční přehlídce ozbrojených sil Dny NATO v Ostravě. Vězeňská služba se zde představí statickou expozicí, kde bude k vidění mnoho zajímavých exponátů ze současnosti i z nedávné minulosti sboru. Samozřejmě bude také dynamická ukázka zásahu speciální eskortní skupiny, kterou si diváci Dnů NATO vždy velmi pochvalovali.

To jsou věci, které jsou před námi a kterými bychom chtěli přiblížit práci Vězeňské služby ČR veřejnosti. Věřím, že se nám to podaří.

Vrchní komisař
mjr. Mgr. Jiří Dolejší
Ředitel kanceláře GR VS ČR

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ č. 2/2016.

Časopis vychází čtyřikrát ročně.

Vydavatel: Vězeňská služba České republiky, Soudní 1672/1a, 140 67 Praha 4, IČ 00212423

Editor: Robert Blanda

Grafická úprava: Karel Neuvirt

Foto: Vězeňská služba České republiky, archiv redakce

Adresa redakce: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, poštovní příhrádka 3, PSČ 140 67 Praha 4

<http://www.vscr.cz>; redakce-cv@grvs.justice.cz

telefon 244 024 111 (ústředna), 244 024 412, 244 024 415, fax: 241 409 072

Distribuce časopisu, objednávky a předplatné:

e-mail: to@grvs.justice.cz

Výroba: tiskárna Vazební věznice Praha – Pankrác

© Vězeňská služba České republiky, Praha 2016, Registrační značka MK ČR 6334, ISSN 1213-9297.

Profesorka kriminologie na Cambridgské univerzitě **Alison Lieblingová** říká:

Soudobá společnost by měla nově definovat účel výkonu trestu vězení

Jakub Drápal

Alison Lieblingová (nar. 1963) je profesorkou kriminologie na Cambridgské univerzitě. Vede Výzkumné vězeňské centrum Institutu kriminologie, které založila v roce 2000. V současnosti je považována za jednoho z nejvýznamnějších vědců v oblasti vězeňství na světě.

Ve svém výzkumu se zabývá zejména proměnami vězeňství, důsledky trestu odnětí svobody, rolí hodnot v trestním systému a rolí bezpečí, důvěry a férovosti ve vězení. V minulosti se věnovala měření kvality života ve vězení, efektivitě programů předcházejících sebevraždám, roli hodnot ve vězení a vyhodnocování veřejných a soukromých věznic. Aktuálně se věnuje problematice soukromých věznic, vztahům mezi vězni a zaměstnanci a vysoce zabezpečeným věznicím.

Alison přednáší po celém světě (od Austrálie a Spojených států přes Belgii a Itálii po Norsko), v září 2016 bude jedním z hlavních řečníků Evropského kriminologického kongresu. V rámci Institutu kriminologie učí studenty magisterského studia krimino-

logie předmět Sociologie vězeňského života, a to společně s Ben Crewe. Kvalita jejich výuky je na velmi vysoké úrovni i v rámci Cambridge, což může autor dosvědčit.

Kromě výuky magisterských studen-

tů kriminologie také učí (a organizuje) výuku dvouletého distančního magisterského programu pro pracovníky ve vězeňství. Magisterský obor Aplikovaná kriminologie, penologie a management je zaměřen na vzdělávání pracovníků ve vězeňství. Možnost přihlásit se do něj mají i zaměstnanci Vězeňské služby ČR. Kromě akademické dráhy se věnuje i dopadům svého výkonu do praxe. Je a byla tak zapojena do některých reforem probíhajících ve Velké Británii, Spojených státech, Austrálii či Nizozemí. Působila a působí v dozorčích radách neziskových organizací zabývajících se vězeňstvím či ve vědeckých radách univerzit.

Alison napsala výrazné množství článků, kapitol a knih. Mezi její nejvýznamnější knihy se řadí Sebevraždy ve vězení (1992), Vězení a jejich morální výkon: Studie hodnot, kvality a vězeňského života (2004), Dopady uvěznění (2005, s Shadd Maruna) a Zaměstnanec vězení (2001, 2. vydání 2010, s David Price a Guy Shefer). Žádná z jejích knih zatím nebyla přeložena do češtiny.

Alison napsala výrazné množství článků, kapitol a knih. Mezi její nejvýznamnější knihy se řadí Sebevraždy ve vězení (1992), Vězení a jejich morální výkon: Studie hodnot, kvality a vězeňského života (2004), Dopady uvěznění (2005, s Shadd Maruna) a Zaměstnanec vězení (2001, 2. vydání 2010, s David Price a Guy Shefer). Žádná z jejích knih zatím nebyla přeložena do češtiny.

znamená. Je to ten nejtěžší trest, po trestu smrti. Jakmile toto lidé i se všemi důsledky pochopí, tak přijmou, že je to opravdu dostatečný trest. Myslím, že pokud bude veřejnost vzdělanější a bude mít víc informací o tom, co obnáší vězení, tak tento postoj nebudou dále zastávat. Příčinou je tedy nedostatek porozumění a poznání. Názor většiny veřejnosti je velmi povrchní.

Znamenalo by to mít více otevřených věznic?

Spíš jde o to, mít věznice více zaměřené na tuto otevřenost. Ne všechny musí být otevřené. Model, který mám v hlavě, je podobný skandinávskému modelu, ve kterém nejsou všechna vězení otevřená, ale i v rámci uzavřených s vysokou mírou zabezpečení je možné mít lidi, kteří se pohybují mezi obcí a vězením. Také by se mělo více užívat postupné propouštění, dočasné propouštění a podobné instituty.

Zmínila jste, že rehabilitace by měla být cílem trestu odnětí svobody. Jaké přístupy pro dosažení tohoto cíle fungují?

Zatím víme, že lidé opouštějí kriminální kariéru, pokud se ožení či vstoupí do vztahu, mají děti, dostanou práci, která je nějak smysluplná, pokud mají společenský kapitál a možnost vyvíjet se či pokud nacházejí smysl v investicích. Osobnostní rysy jsou to, co vede lidi k tomu

opustit zločin. Jsou to i samozřejmě věci jako vzdělání, zaměstnání, ubytování. Prostě je třeba mít něco v sázce.

Měl by mít názor veřejnosti vliv na podmínky ve vězení?

Veřejné mínění je velmi komplikovaná záležitost. Problémem je, že trestní politika u nás v Británii je určována tím, co se píše v novinách The Sun. Ale The Sun veřejné mínění nereprezentuje. Nicméně názor veřejnosti je podstatný, protože vězení musí být legitimní v očích veřejnosti. Naším největším problémem je to, že považujeme za názor veřejnosti něco, co jím není. Většina studií to ukazuje, že veřejné mínění je velmi rozdílné. Záleží na otázce, koho se zeptáte a nakolik je možné veřejnost vzdělávat a ovlivňovat její názor. Myslím, že to bychom měli dělat víc.

Lze ale nějak přesvědčit politiky, aby rozhodovali odlišně?

To je tak: Proč například náš ministr nenavrhne snížení počtu vězňů? Prosažuje mnohé jiné reformy, ale toto neudělá. Přestože to je jasná věc, která by se měla udělat, ušetřilo by mu to mnohé prostředky a zlepšilo by to vnitřní fungování ve věznicích. Ale on to neudělá. Myslím si, že to je proto, že by s tím prohrál další volby. S těmi ostatními reformami mu to projde, ale tohle ne – to by proti němu použili jeho soupeři ve volbách. To je velmi vážný problém. Je totiž zřejmé, že politici využívají svou velkou moc částečně pro své osobní zájmy.

Jedním z témat, kterým se zabýváte, jsou vztahy zaměstnanců a vězňů. Proč se domníváte, že jsou zásadní pro vězeňský život?

Vězňům záleží na tom, zda je s nimi jednáno jako s lidmi. Proto jsou vztahy zaměstnanců a vězňů významné. Pokud zaměstnanci používají svoji pravomoc prostřednictvím fungujících vztahů, pak vězení nejen funguje daleko efektivněji, ale také to vyjadřuje něco dalšího, něco jednoznačného: totiž celkové postavení vězně. Přístup k vězni může vytvářet emoce, které jsou vcelku zdravé a zaměřené na rozvoj anebo ty, které jsou destruktivní.

Jsou nějaké nástrahy v blízkých vztazích mezi dozorcí a vězni?

Samozřejmě, spousta. Neříkám, že je to jednoduché. Je zde nástraha vyhrožování, naivity, korupce, toho, že určité hranice budou překročeny. Je zde mnoho dalších nástrah. V tom mne vězení vždy zajímalo, že realita je daleko těžší, než si lidé uvědomují. Je to jednoznačný případ toho, kdy hodnoty jsou zároveň úmyslem. Toho si musíme být vědomi. Člověk se musí připravit na to, jak naloží s touto konstantní hrozbou.

Jak mají tedy pracovníci ve vězení najít tu správnou rovnováhu? Dozorci často neprocházejí důkladným výcvikem a jsou vhozeni do náročných pracovních podmínek, kdy musí balancovat na ostří nože. Jak by to měli dělat, co byste jim poradila?

Nemyslím, že to je jen na vězeňských zaměstnancích, neměli by očekávat, že na vše přijdou sami bez pomoci. Někteří jsou v používání autority přirozeně dobří. Možná mají dobrou životní zkušenost, možná jsou rodiči či prostě správnými lidmi na správném místě. Stejně ale jak zaměstnanci potřebují vzdělání, tak potřebují morální a každodenní vedení, stejně jako jasná vyjádření ze strany vedení. O tom, jak má být nastavená rovnováha mezi nejrůznějšími hodnotami, které jsou spolu v konfliktu. To nám vždy říkají zaměstnanci, když se jich ptáme na to, co vnímají jako problém. Že nejsou vycvičení v tom, jak používat autoritu. Neposkytuje se jim tolik pomoci, kolik by měli mít a kolik by potřebovali. Je to opravdu důležité téma.

Dokáží si představit, že mnoho zaměstnanců ani nechce mít přátelský či dobrý vztah s vězni. Jak byste je přesvědčila?

Nedomnívám se, že všichni zaměstnanci musejí mít dobrý vztah s vězni. Ale všichni by měli jednat profesionálně. Myslím, že je možné, aby zaměstnanci měli vlastní názory na nejrůznější trestné činy, ale samozřejmě nemusejí mít každého rádi. O to ani nejde. Není to ani o dobrých vztazích – ale o správných vztazích. Je to o tom, že si uvědomují, že vězni jsou ve vězení za trest a že jsou omezeni na svobodě, ale jsou stále lidskými bytostmi s budoucností. Pracovník ve vězení přitom může mít vliv na to, jak se vyvine život jiného člověka. A samozřejmě, pokud dobře zvládá pracovat s autoritou, tak výsledky budou také dobré.

Do jaké míry by se vězení mělo starat o vězně? Existují určité limity péče?

Existuje zde povinnost starat se o vězně. Samozřejmě se domnívám, že vězeňská služba se musí starat o vězně, nemůže být lhostejná. Pokud máme škálu, kde na jedné straně je péče a na druhé straně je zneužívání či nepřátelství, tak musíme být jednoznačně na té správné straně od lhostejnosti, která je uprostřed. Pokud stát převzme zodpovědnost za osobu, tak také musí převzít zodpovědnost za to, že tuto zkušenost přežije. Z toho vyplývá, že se stát musí starat o prevenci sebevražd, o určitou pohodu vězňů či o zdravotní péči ve vězení. Pokud vám stát odebere svobodu, tak zkrátka musí převzít zodpovědnost za vaše blaho.

Co tímto blahem myslíte?

Žádné sebevraždy. Nikdo by neměl ve vězení spáchat sebevraždu. Tedy s určitými výjimkami. Ve většině případů to je právě vězeňská zkušenost, která je součástí toho, že se cítíte na dně. Tedy to, co říkám, je, že pokud vás vězení podněcuje k tomu vzít si vlastní život, tak to není legitimní. Jak jsem již řekla, pokud stát převzme zodpovědnost za váš život, tak za něj má být skutečně odpovědný. Je to tak jednoduché.

Jeden z nástrojů, který jste vynalezla, je měření kvality vězeňského života (MQPL). Můžete nám vysvětlit, jak jste ji měřili?

Dlouho jsme mluvili s vězni o jejich zkušenostech a na čem z jejich hlediska záleží. Použili jsme kreativní metodu vnímavého rozhovoru, která podle mého názoru poskytuje lepší vhled do problematiky než jiné metody. Byl to tedy vcelku specifický postup. Z našeho výzkumu, který jsme prováděli v pěti věznicích, bylo jasné, že panuje shoda na věcech, na kterých záleželo nejvíc.

Na základě dialogu s vězni, z kterého pro nás vyplynulo mnoho věcí, které jsme museli prostudovat, jsme narazili na několik dimenzí, na kterých záleželo. Jednalo se o vztahy zaměstnanců a vězňů, důvěru, lidskost, respekt, pořádek, bezpečnost, blaho a využití autority. Tato témata byla vznášena znovu a znovu jako věci, na kterých záleželo nejvíc.

Poté jsme museli přijít na to, jak tyto dimenze přetavit do měřitelných ukazatelů, které by byly srozumitelné i vězňům. S tím nám právě pomohli vězni. Samozřejmě tento koncept neustále vylepšujeme a pracujeme na tom. Znamená to ale, že nyní máme vcelku rozumný dotazník, který dokáže zjistit právě tyto dimenze. Vypadá to, že to funguje, upravovali jsme to jak konceptuálně, tak z hlediska statistiky. Když tyto otázky pokládáme, tak nám vězni stále říkají, že pokládáme ty správné otázky. Není pro ně důležité vědět, jak dotazník funguje po statistické stránce, ale podle ohlasů, které máme od účastníků těchto výzkumů, máme dojem, že tento dotazník se zabývá tématy způsobem, který se jim zdá smysluplný.

Jaké jsou výsledky?

Zjistili jsme, že vězení jsou lepší v zajišťování bezpečnosti, pořádku a řádu než v rozvíjení vztahů a osobního rozvoje. Také to, že u některých měřených dimenzí je velmi těžké, aby vězení skórovala pozitivně, byť mezi jednotlivými věznicemi byly rozdíly. Základní poznatek byl, že vězení nejsou příliš dobrá z hlediska toho, na čem záleží. Zjistili jsme hodně o tom, jaká vězení jsou, nakolik jsou náchylná k zneužití moci či jak jsou nebezpečná. Opět jsme ale narazili na to, že jednotlivá vězení se liší.

Zmínila jste, že některá vězení byla lépe hodnocena než ostatní... Byl tím důvodem ředitel věznice?

Těch důvodů je více. Nemůže to být pouze ředitel, protože některá místa jsou zkrátka lepší delší dobu a ředitelé často nesetrvávají dlouho na stejném místě. Někdy to je způsobeno odlišnou funkcí věznice, například věznice Grendon byla vždy hodnocena jako nejlepší v zemi (HMP Grendon je terapeutické vězení se speciálními programy). Dobré výsledky tak mohou být důsledkem nejrůznějších faktorů.

Jak tedy může přispět?

Pokud je ředitel či ředitelka zároveň dobrým vedoucím a morálním dualistou. Přišli jsme na to, že ti nejlepší ředitelé jsou skutečnými vedoucími a zároveň jsou šmrncnuti morálkou. Jsou velmi schopní z hlediska organizace práce, ale zároveň si uvědomují morální dilemata. Jsou také velmi dobří v předávání tohoto pohledu na své zaměstnance. Nemáme mnoho podobných excelentních ředitelů věznic, ale myslím, že víme, jak mají vypadat. Doufáme, že jich vězeňská služba vychová více.

Také jste měřili kvalitu vězeňského života očima zaměstnanců. Jaké byly výsledky tohoto výzkumu?

Se zaměstnanci to je komplikované. Jejich práce je velmi náročná. Pohybují se na ostří nože. Našli jsme místa, v rámci kterých zaměstnanci mohou dozrávat a dělat svoji práci co nejlépe, jak jsou schopní. Jsou ale také místa, která vůbec nefungují dobře. V takovém případě se zaměstnanci uzavrou a zajímají je pouze jejich podmínky. Myslím si, že pracovat ve vězení, zejména v špatně organizovaném vězení, je extrémně těžké. Jakmile se zaměstnanci necítí bezpečně či nejsou přesvědčeni o své práci, tak se začnou bránit, protože pracují ve vcelku nebezpečných podmínkách, a postaví se jak proti vedení, tak proti vězňům.

Jakub Drápal je doktorandem na katedře trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy a aktuálně dokončuje studium kriminologického výzkumu na Univerzitě v Cambridge, kde studuje za podpory Bakala Foundation.

Mezinárodní výstava Sztum 2016

Monika Králová

V letošním roce reprezentovalo Českou republiku na mezinárodní výstavě vězeňského umění v polském Sztumu 19 českých věznic. Jednalo se již o 13. ročník. Slavnostní otevření výstavy se uskutečnilo v pátek 10. června ve sztumském centru kultury a návštěvníci zde mohli, kromě uměleckých děl 260 polských vězňů a 20 odsouzených z Litvy, zhlédnout také výtvarná díla 63 odsouzených mužů a žen z českých věznic. V kategorii zahraničních účastníků se na předních místech umístily Věznice Světlá nad Sázavou, Věznice Opava, Věznice Ostrov a Věznice Horní Slavkov.

Oficiálnímu zahájení byli přítomni zástupci Ministerstva spravedlnosti Polské republiky, generálního ředitelství vězeňské služby Polska, zástupci ozbrojených složek, funkcionáři města i zástupci církví. Slavnostního zahájení se zúčastnila česká delegace v čele s 1. zástupcem ředitele Věznice Rýnovice Petrem Veselým, který pronesl několik slov v polštině a převzal dary pro oceněné věznice. Úroveň vystavovaných děl byla vysoká, účast více jak poloviny českých věznic však úroveň celé výstavy významně zvyšuje. Jak řekl ředitel Věznice Sztum plk. Jan Morozowsky: „Bez dobré práce vychovatelů, terapeutů, pedagogů a dalších zaměstnanců, pod jejichž vedením odsouzení díla tvoří, by se nemohla tato významná, a dnes již tradiční akce.“ Všem těm tedy jako hlavní organizátor výstavy poděkoval. „Cílem výstavy je popularizovat vězeňské umění jako prostředek resocializace a to se, díky účasti českých a litevských věznic, daří i na mezinárodní úrovni,“ dodal Morozowsky. Hlavní kategorií, kde je vyhodnocována umělecká a výtvarná úroveň jednotlivých prací, je kategorie výtvarná. Polští vězni však soutěží i v kategorii literární a dramatické. Zde je možné se inspirovat. Do soutěže se s dramatizací přihlásila bezmála polovina polských věznic. S vítěznou hrou Čekání na Godota vystoupili při slavnostním

zahájení vězni ze sztumské věznice. Jejich vystoupení bylo velmi poutavé, s propracovanými kulisami i zajímavými kostýmy. Zaměstnanci Věznice Rýnovice v rámci programu navštívili Fakultu společenských věd Univerzity v Gdaňsku. Tato univerzita úzce spolupracuje s polskými věznicemi. Vzdělává zaměstnance zejména v oblasti penitenciární péče, v oborech pedagogika i psychologie. Studenti univerzity pak zase ve věznicích absolvují praxi a účastní se

zde odborných přednášek a exkurzí. V hale této univerzity jsou každoročně vystavována úspěšná díla polských odsouzených, která byla dobře ohodnocena na výstavě ve Sztumu. Zde si je mohou prohlédnout nejen studenti a pedagogové univerzity, ale i veřejnost. Zahraniční hosté měli také možnost navštívit Věznici Sztum, která prošla velkou rekonstrukcí. Budova vězeňského komplexu byla dobudována v roce 1914. Ubytovací pavilon je situován do křižce. Kapacita věznice je stanovena na 1050 ubytovacích míst. Zajímavostí je to, že kromě velké sportovní tělocvičny, jež slouží i jako kinosál, kaple a knihovny s více jak 30.000

knižních publikací, má věznice vlastní centrum pro rozhlasové a televizní vysílání. Potřebnou rekonstrukci brzy projde také operační středisko, které je nedostatečné a zastaralé. Výstava ve sztumském centru kultury potrvá do poloviny září. Podle polských kolegů je zájem velký a všichni společně doufáme v to, že bude naše vzájemná spolupráce i nadále pokračovat.

Rekonstrukce vstupní brány

Perfektně odvedená práce při rekonstrukci objektu vstupní brány číslo 3 odsouzenými je vizitkou Věznice Nové Sedlo v systematické práci s odsouzenými a jejich přípravě na život po výkonu trestu.

Stavební úpravy a celková rekonstrukce stávajících prostor objektu vstupní brány 3 věznice přinesla nejen zlepšení zázemí příslušníkům vězeňské stráže, ale při rekonstrukci bylo již počítáno s tím, že vstupní brána do výrobní zóny se stane jedním z páteřních vstupů do věznice. Proto byl objekt také nově vybaven prostředky bránícími průniku nepovolených předmětů do věznice. Celá akce proběhla v režii věznice. Na rekonstrukci se podíleli odsouzení pracovní zařazení ve vnitřním provozu věznice a odsouzení, kteří pracují pro věznici bez nároku na odměnu. Pod odborným vedením Petera Steňka odsouzení získali zručnost v celé řadě stavebních prací, které budou moci využít po výkonu trestu odnětí svobody. Šest odsouzených získalo zkušenost v bourací, zdíci práci, osazování nosních překladů, natahování omítky a přípravě omítek na finální barvu fasády. Další profesní zkušenosti odsouzení získali v rámci rekonstrukce rozvodů vody a osazení sanitární keramiky. Celá rekonstrukce objektu trvala měsíc a odsouzení odpracovali cca 1000 hodin. Především

oblast stavebních prací stále více přitahuje odsouzené, kteří si uvědomují, že získané znalosti s přirozenou

manuální zručností se mohou stát dobrým odrazovým můstkem pro budoucí život bez trestné činnosti.

eko

Společné setkání s bývalými zaměstnanci Věznice Všehrdy

Bronislava Vetešníková

Říká se, že největší radost dělá rozzářený úsměv dětí. U nás ve Věznici Všehrdy říkáme, že nám dělá radost nejen úsměv, ale i spokojenost našich bývalých zaměstnanců při společných setkáních. Stejně tak tomu bylo i dne 11. května letošního roku, kdy jsme pro naše důchodce připravili program na celý den.

V dopoledních hodinách jsme navštívili nedaleký zámek Jezeří, který měl být již několikrát zbourán, ale nyní se pomalu vzpamatovává. Poutavé vyprávění průvodce na zámku naše bývalé zaměstnance zaujalo tak, že i oni se rozhodli, být jen drobnými mincemi přispět na jeho záchranu. Po prohlídce zámku a zhotovení společného fota v zahradě jsme odjeli do věznice. Zde byl pro naše hosty zajištěn oběd. Poté se podívali na svá bývalá pracoviště. Na odpoledne bylo připraveno malé posezení s občerstvením v klubu věznice, na pozemku mimo její areál věznice. Zde došlo i na společné vzpomínky, vtipné zážitky a hlavně odreagování. A tak nám naši více jak šedesátiletí, sedmdesátiletí a také již osmdesátiletí bývalí zaměstnanci potvrdili, že nás chtějí vidět, sdělit nám své zkušenosti a také humorné zážitky ze svých pracovních let.

Všehrdští vězni pracují na Kamencovém jezeře

Odsouzení Věznice Všehrdy se podílejí na zvelebování areálu Kamencového jezera, které v současné době spadá pod Podkrušnohorský zoopark. Na pracoviště Kamencového jezera vyjíždí každý den již od začátku měsíce června pět odsouzených, kteří se podílejí na úpravě a renovaci rekreačního zařízení. V těchto dnech počasí venkovním pracím spíše nepřeje, proto se nyní odsouzení zabývají nátěry laviček, malováním interiérů rekreačních chatků a úklidem. V minulých týdnech pomáhali s úpravou travnatých ploch a zpevňováním po-

stranních mol. Konkrétně pro práce na Kamencovém jezeře si odsouzení vyzvedává ve věznici a zpět po ukončení pracovní doby je vrací zaměstnavatel a po celou dobu za vězně zodpovídá. Odsouzení jsou zařazeni v pracovní brigádě s volným pohybem. Se zařazením na pracoviště podepsali souhlas v rámci zařazovací komise. Jak již zmínila tisková mluvčí Podkrušnohorského zooparku, jsou s našimi odsouzenými spokojeni a zaměstnávání vězňů je pro ně ekonomicky výhodné.

brv

VYJEDNAVAČI v akci

Cvičení vyjednávačů ve Věznici Nové Sedlo za účasti policejních specialistů z Krajského ředitelství policie České republiky v Ústí nad Labem prověřilo připravenost věznice na krizovou situaci. Tématem cvičení se stala modelová situace, kdy odsouzený, který se nacházel v krizové situaci, hrozil sebeпоškozením.

Cílem akce bylo zaměřením se na činnost inspektora dozorcí služby, který v první fázi prováděl krizový rozhovor s figurantem a těžil informace, které následně poskytl vyjednávačům. Další část se soustředila na samostatnou práci týmu vyjednávačů, kteří měli za úkol pokračovat ve vyjednávání a získané informace předávat do krizového štábu. Předmětem nácviku byla i spolupráce a koordinace postupu s krizovým štábem, který shromažďoval a vyhodnocoval celou událost, čímž podpořil úspěšnost vyjednávání. Veškeré dění monitorovali příslušníci Policie České republiky, podrobně mapování činnosti vyjednávačů jak z pohledu vyjednávání, tak ze strany figuranta. Cvičení odhalilo drobné nedostatky v součinnosti inspektora dozorcí služby s vyjednávači, komunikaci s krizovým štábem a fázi plánu kapitulace, které byly detailně rozebrány příslušníky Policie České republiky.

republiky. Celkové hodnocení cvičení ze strany příslušníků policie bylo velmi pozitivní, experti konstatovali, že vyjednávači zaznamenali kvalitativní posun oproti minulým letům. Hlavní koordinátor vyjednávačů Policie České republiky upozornil, že je nutné modelové situace ve vyjednávání nadále procvičovat s maximálním využitím poznatků nabytých v rámci součinnostních cvičení. Velký důraz profesionální vyjednávači kladli na týmovost práce při zvládání krizové situace. Závěr byl věnován výměně zkušeností a dotazům týkajícím se konkrétní problematiky vyjednávání a přípravě dalšího setkání.

eko

Včelařské hospodářství ve Věznici Jiřice

Petra Kučerová

Generální ředitel Vězeňské služby ČR Petr Dohnal společně s náměstkem ministra spravedlnosti Vladimírem Zimmem zahájili v pátek 3. června ve Věznici Jiřice tři projekty, a sice včelařství, ovocný sad a okrasná zahrada. Tyto projekty v rámci výchovných, vzdělávacích, terapeutických a pracovních programů zvyšují úspěšnost při opětovném začlenění jedince do společnosti po ukončení trestu odnětí svobody.

„Od zavedení chovu včel do našich věznic očekáváme nejen to, že budou obrovským společenským přínosem z hlediska udržení biodiverzity a ochrany české přírody, ale také to, že prostřednictvím tohoto programu můžeme významným způsobem přispívat k pozitivní přeměně odsouzených. Tito lidé tak získají před skončením výkonu trestu potřebné množství odborných znalostí i užitečných pracovních návyků, které mohou velmi dobře využít ve svém dalším životě. Včelaření jim tak může být nejen koníčkem, ale i zajímavým přivýdělkem

či zaměstnáním, užitečným nejen jim samým či jejich nejbližším, ale i celé společnosti,” řekl náměstek sekce trestní politiky ministerstva spravedlnosti Vladimír Zimmel. Zavedením těchto činností dojde k podpoře komplexního programu zacházení. Nedílnou součástí projektů je také získávání produktů ze včelaření a ovocnářství. „Jedná se o velmi prospěšnou činnost v rámci výkonu trestu, během níž odsouzení získávají pracovní návyky a dovednosti a také vzdělání. Z psychologického hlediska tyto činnosti přinášejí redukci agrese. Navíc je to dobrý způsob, jak zapojit odsouzené do environmentální výchovy a využít tak vlivu prostředí na člověka. Do budoucna mohou

mít tyto aktivity pro věznic i hospodářský efekt,” řekl generální ředitel Vězeňské služby ČR Petr Dohnal. Počátkem dubna 2016 začaly první práce v ovocném sadu, které provedli odsouzení zařazení na pracovišti údržby věznice. Ti odstranili náletové dřeviny a vykáceli přestálé stromy a zpřístupnili sad. V polovině dubna vznikla skupina 14 odsouzených, kteří v sadu začali pracovat bez nároku na finanční odměnu. Během dvaceti dní tato skupina odsouzených odpracovala 1098 hodin. „V sadu jsou nyní vysazeny jabloně, slivoně, hrušně a třešně, celkem tedy 145 ovocných stromků, z toho 60 nových. Tím jsme dostatečně naplnili základní podmínku dalšího rozvoje práce s odsouzenými v oblasti sadařství,” řekl ředitel jiřické věznice Marian Prokeš. Součástí sadu jsou i včelí úly, ve kterých je v současné době 5 oddělků a 2 včelstva. „Od těchto dvou včelstev už letos bude první med. Předpokládáme, že se nám do budoucna

podaří naplnit 10 až 12 úlů kompletními včelstvy,” doplnil Prokeš. Náklady na všechny tři projekty činily bezmála půl milionu korun, přes 230 tisíc získala jiřická věznice v rámci sponzorských darů od externích sponzorů i od zaměstnanců věznice. Včelařské hospodářství vznikají i v dalších českých věznicích.

Prevence kriminality pro žáky a studenty

Bronislava Vetešníková

Stejně tak jako v jiných věznicích Vězeňské služby ČR tak i ve Věznici Všechny se věnuje velká část času prevenci kriminality. Tým zaměstnanců ve složení tisková mluvčí, speciální pedagožka oddělení výkonu trestu, vychovatelka – terapeutka specializovaného oddělení pro odsouzené s poruchou osobnosti v důsledku užívání návykových látek, zástupce vedoucího oddělení vězeňské stráže pro služební přípravu a inspektor dozorcí služby věnují část pracovní doby prevenci kriminality. Nejde jen o prevenci u žáků základních škol, ale tyto služby využívají i střední školy v regionu i mimo něj. Několikrát do roka navštěvují věznici i studenti Vyšší odborné školy v Mostě, která studenti připravuje na povolání sociálního pracovníka. Většina škol se vrací opakovaně každý rok. Vzhledem k tomu, že Věznice Všechny je profilována jako věznice

pro mladistvé odsouzené, jsou pravidelné besedy zajišťovány hlavně pro žáky základních škol z regionu a ve spolupráci věznice se sdružením prevence PRAK i pro žáky pražských základních škol. Program návštěvy je rozdělen do tří částí. V první části návštěvy se studenti a studentky prostřednictvím tiskové mluvčí dovědí základní informace o věznici a o Vězeňské službě ČR, včetně práv odsouzených, která jim náleží ze zákona. Studenti dále zhlédnou prezentaci věznice na DVD, která je průřezem činnostmi odsouzených, ukázkou ubytovacích prostor věznice a víceúčelových místností. Dále je pak speciální pedagožka oddělení výkonu trestu Mgr. Lucie Charvátová seznámí se základními informacemi o povinnostech odsouzených a dalšími informacemi ohledně výkonu trestního opatření a výkonu trestu odnětí svobody u dospělých

odsouzených. Své slovo zde má i zástupce ozbrojené složky věznice Vladimír Kvasnička, který přiblíží činnosti příslušníků. V závěru jeho vystoupení je předvedena krátká ukáзка, například poutání vězněných osob. Ve druhé části programu následuje samotná beseda s odsouzenými, kdy dva odsouzení vypráví svůj kriminální příběh. Před jejich vystoupením však vychovatelka terapeutka sdělí informace o jejich programu na specializovaném oddělení pro odsouzené s poruchou osobnosti v důsledku užívání návykových látek. Žáci a studenti mají poté možnost položení dotazů odsouzeným. Nejvíce zasáhne duši návštěvníků příznáním, jak moc odsouzeným chybí rodina, jejich rodiče a děti. Ve třetí části návštěvy dáme nahlédnout do vybraných částí věznice, ubytovacích prostor odsouzených, do uzavřeného oddělení věznice, kde odsouzení vykonávají tresty za prohršky spáchané během výkonu trestu. Chladným je nenechává ani fakt, že odsouzení mají ze zákona právo pouze na jednu hodinu vycház-

ky denně, a ještě na vyhrazeném vycházkovém prostoru. Většina žáků a studentů se nemůže smířit s představou, že by neměli přístup k počítači a k mobilnímu telefonu. Studentky zdravotnické školy, které věznici také navštěvují, mají možnost nahlédnout i do ordinace zdravotního střediska věznice, kde jim lékař nebo vrchní sestra Jana Bártková přiblíží práci zdravotnického personálu ve věznici. O tom, že tato práce není marná, nás letos přesvědčili žáci základní školy v Klášterci nad Ohří, kteří dle vyjádření výchovné poradkyně školy svou návštěvu a pocity vyjádřili ve slohové práci. Věznici Všechny v tomto školním roce doposud navštívili žáci a studenti 17 základních a středních škol. Do konce června k nám zavítají ještě žáci základní školy z Jirkova a Střední škola z Kralovic.

Výrobní hala ve Světlé nad Sázavou dokončena

Jana Rajdlová

Slavnostním zprovozněním výrobní haly Levimo za účasti náměstka ministra spravedlnosti Vladimíra Zimmela a generálního ředitele Vězeňské služby ČR Petra Dohnala završily v pondělí 27. června Věznice Světlá nad Sázavou a firma Lion Products s. r. o. svoji čtrnáctiletou spolupráci při zaměstnávání odsouzených žen. Hala Levimo je unikátním projektem v rámci českého vězeňství, kdy se propojily plány a zájmy podnikatelského subjektu s věznici – v České republice představuje vůbec první vnější střežené pracoviště postavené soukromým investorem na soukromém pozemku, které bude navíc v průběhu letošního roku s věznici přímo propojeno koridorem. Hala je střežena příslušníky strážní a dozorcí služby i bezpečnostním systémem

a mohou v ní být zaměstnány i ty odsouzené, které věznice nemohla dosud na vnější pracoviště z důvodu bezpečnostních kritérií zařadit. Zaměstnání ve výrobní hale najde až 200 odsouzených žen, které budou balit čokolády a cukrovinky. Firma Lion Products s. r. o. zakoupila pozemek sousedící s věznici od města Světlá nad Sázavou již v roce 2008 s plánem vybudovat halu a přesunout výrobu z Humpolce do Světlé nad Sázavou. Z důvodu ekonomické krize však nebyl projekt realizován. V roce 2010 započala firma vyjednávání o plánech na výstavbu haly se současným vedením věznice. Konkrétní podobu získal projekt před dvěma lety, kdy obě strany odsouhlasily závěrečné kroky. V září 2015 byl potom položen základní kámen výrobní haly Levimo, která byla postavena během následujících devíti měsíců.

Aktuální zaměstnanost ve světlešské věznici dosahuje 69,2 %. Zprovozněním haly se průměrný počet zaměstnaných odsouzených navýšil o 100 žen. Spolupráce mezi věznici a firmou by se měla v budoucnu ještě rozšířit díky další etapě výstavby a výhledově by tak u firmy Lion Products mělo být zaměstnáno až 300 odsouzených žen.

Nově se firma Lion Products stala na základě závěrů externího certifikačního auditu mezinárodní korporace Bureau Veritas držitelem dvou špičkových potravinářských certifikátů – certifikátu British Retail Consortium s výsledkem AA a certifikátu International Food Standard s výsledkem 99,5 %. Jejich získání je důkazem toho, že i zaměstnaní vězni kvalitně odvádí svoji práci a přispívají firmě k dosahování nadstandardních výkonů.

Zahrada ve Věznici Nové Sedlo v novodobé historii se stala významným výchovně vzdělávacím a terapeutickým centrem. Pěstování zeleniny a ovoce má ve věznici již svou historii.

Zahrada ve Věznici Nové Sedlo

Eva Koreneková

Na ploše více jak dvou hektarů se podařilo v rámci pracovní terapie a zájmové činnosti postupně zúrodnit celou plochu. Vedle skleníků a fóliovníků, ve kterých se pěstují papriky a okurky, zde nacházíme rozsáhlé záhony s cibulí, česnekem, mrkví a jahodami, část plochy je osázena bramborami. Vedle zelinářství je část zahrady vyhrazena ovocným stromům. Ovocný sad byl založen před deseti lety nejen pro svou užitnou, ale i estetickou a terapeutickou funkci. Dnes čítá přibližně čtyřicet stromů, zejména hrušní, jabloní, višní a dalších peckovin. V sadu se provádějí, kromě pracovní terapie, také další aktivity s odsouzenými. Většinou jde o aktivity v rámci programu specializovaného oddělení s odsouzenými muži s poruchou osobnosti a chováním způsobenou užíváním návykových látek. Pod vedením vychovatelů terapeutů se zde konají individuální a garantské pohovory nebo skupinová psychoterapie. Stěžejním rokem v novodobé historii zahrady věznice se stává rok 2005, kdy odsouzení pod vedením pedagogů volného času se pustili do rekultivace ploch, které tvořily močály a mokřiny, a podstatně přispěli k dnešní podobě zahrady. Takto rozsáhlé plochy nebylo možné obdělávat bez technického zázemí. Proto odsouzení pod vedením specialistů budují dřevěné přístřešky pro techniku, pergoly pro odpočinek a relaxaci. Nejnáročnější snad byla dominující stavba zahrady, která vyrostla na starém nepoužívaném vodojemu a která vyřešila nedostačující skladovací prostory pro sklizenou úrodu, ale i prostory sloužící především odsouzeným specializo-

vaného oddělení k naplňování široké nabídky aktivit programu zacházení. V období od jara do podzimu dává zahrada dostatečný prostor pro zapojení odsouzených do pracovní terapie, ale i vytvořila celou řadu nových pracovních míst pro odsouzené, protože agrotechnické lhůty nepočkají a péče o zahradu a sad vyžaduje každodenní přítomnost.

Zvelebování zahrady a další úpravy zbývajících ploch nejsou jen výsledkem systematické práce pracovníků

oddělení výkonu trestu s odsouzenými. Velkou roli hraje i zapojení věznic do nejrůznějších projektů, které přispívají k rozvoji manuální zručnosti odsouzených, ale i materiálovému dovybavení. Velmi dobře své znalosti uplatnili např. odsouzení, kteří prošli rekvalifikačními kurzy na sekačky, křovinořezy a motorové pily. Odsouzení, kteří absolvovali rekvalifikaci v truhlářské dílně a v kovodílně, a další, kteří sbírali zkušenosti v oblasti stavebních prací. Všichni

odsouzení si po výkonu trestu odnášeli dobrý základ pro život bez trestné činnosti. Taková je historie i přítomnost zahrady. Dnes věznice v rámci projektu Norské fondy připravuje odsouzené v odborných profesích dřevovýroby a péče o veřejnou zeleň. Všichni tito aktéři zanechávají svou stopu v nové podobě vězeňské zahrady. Věznice vedle zaměstnanosti odsouzených vsadila i na permanentní vzdělávání především v oborech, které jsou poptávány trhem práce. Proto přistoupila v rámci Norských fondů i k přestavbě staré nedostavěné kotelny v Centrum teoretické a praktické přípravy v oboru dřevovýroba a údržba veřejné zeleně, které poskytne nejen prostory pro nové, vyhovující dílny, ale i zázemí pro speciální výchovné aktivity s pracovní terapií, která je součástí přípravy na pracovní zařazení po absolvování terapeuticko-výchovného programu především specializovaného oddělení. Otázkou zůstává, co upřednostnit ve vzdělávání odsouzených v oborech, které nemají poptávku na trhu práce, byť výuční list je důležitým dokladem pro odraz odsouzeného nebo dát přednost krátkodobé rekvalifikaci v technickém oboru s přidanou hodnotou, osvědčením připravenosti odsouzeného pracovat s profesionální technikou?

Zahrada se stala již neodmyslitelným místem věznice, které motivuje odsouzené k návratu do plnohodnotného života, ke změně současného stavu formou schopnosti pracovat a vzdělávat se. Stává se jedním z faktorů, které napomáhají k resocializaci odsouzeného a které mohou přispět ke snížení rizika recidivy trestné činnosti.

Společné cvičení příslušníků VS ČR a PČR

Ladislav Blahník

V pátek 14. dubna 2016 v dopoledních hodinách se v prostoru bývalého vojenského letiště v Hradčanech konalo každoroční společné cvičení Vězeňské služby ČR a Policie ČR. V rámci tohoto cvičení Věznice Stráž pod Ralskem ve spolupráci s PČR Libereckého kraje nacvičovala provádění eskort nebezpečných vězňů osob.

Cvičení se zúčastnili příslušníci eskortní skupiny věznic a policisté z pořádkové jednotky územního odboru Česká Lípa. Pod vedením zástupce vedoucího oddělení vězeňské stráže pro služební přípravu Tomáše Podhorského a velitele krajské pořádkové jednotky krajského ředitelství PČR Libereckého kraje Zbyňka Řehy celkem 37 příslušníků nacvičovalo eskortování vězňů osob do civilních zdravotnických zařízení a budov soudů. Výběr těchto činností

nebyl náhodný. Eskorty k lékařskému vyšetření a k soudním jednáním byly při jednáních s PČR vyhodnoceny jako jedny z nejrizikovějších, a to nejen z hlediska napadení eskorty, ale také z hlediska možného nežádoucího zájmu médií i veřejnosti, zejména v případech mediálně známých osob a případů. Účelem cvičení tak nebyl pouze nácvik eliminace násilného napadení eskorty a zneškodnění útočníků, ale také nenásilné řešení nevhodného

chování veřejnosti a komunikace se sdělovacími prostředky. Při samotném nácvičení pěších eskort byl procvičován nástup a výstup z vozidla, zaujetí kruhového střelení, pohyb po budově a reakce na napadení. Při nácvičení eskort prováděných eskortními vozidly za pomoci doprovodných vozidel PČR byla prověřována součinnost řidičů a nastavováno optimální rozmístění vozidel v koloně. Hlavní důraz byl kladen na zajištění spojení a předávání informací. Cvičení se dále zúčastnili psovodi vězeňské služby, kteří nacvičovali zadržení prchající eskortované osoby za využití služebního psa. V průběhu cvičení a nácvičení jednotlivých modelových scénářů si tak všichni zúčastnění zopakovali stanovené postupy a úkoly při řešení uložených úkolů. Přestože se součinnostní cvičení provádí každoročně a postupem doby je při jednotlivých nácvičích patrná vyšší a vyšší profesionalita zúčastněných, bylo patrné, že takového pra-

častnil ředitel Krajského ředitelství policie Libereckého kraje Vladislav Husák, ředitel Věznice Stráž pod Ralskem Ladislav Blahník a vedoucí odboru služby pořádkové policie KRP Libereckého kraje Pavel Bartoš. Jako hosté - pozorovatelé se cvičení zúčastnili za Policii Polské republiky vedoucí eskortního oddělení Krajského ředitelství policie ve Wroclawi Wojciech Wach a Piotr Walczyk z městského oddělení policie v Jelení Hoře a za Vězeňskou službu Polské republiky oblastní ředitel Vězeňské služby Polské republiky ve Wroclawi Tomasz Raczky a ředitel Věznice Zareba Andrzej Koszela. Společné cvičení přineslo plno nových poznatků a námětů, které budou obě skupiny společně do budoucna využívat při ostrých akcích, a opakování takovýchto cvičení se ukázalo jako nezbytné pro eliminaci mimořádných událostí, ale také pro přesah a navázání vzájemné důvěry mezi dvěma bezpečnostními sbory.

videlné procvičování řešení krizových situací je nezbytné. Důvodem je fakt, že součinnostní cvičení tematicky navazuje na odbornou přípravu samostatně prováděnou u jednotlivých složek. Příslušníci si při něm v praxi vyzkouší vlastní nacvičené postupy, porovnají je s kolegy a následně je musí při společné akci využít tak, aby bylo společnými silami dosaženo zadaného cíle. To je důležité zejména v případech, kdy se díky generační obměně účastní cvičení noví příslušníci. Přestože účelem cvičení byl praktický nácvik příslušníků eskortních skupin a jejich doprovodu, cvičení se zú-

Objekt nedostavěné kotelny se stává minulostí

Počátkem července byla ve Věznici Nové Sedlo zahájena stavba centra teoretické a praktické přípravy odsouzených, které by mělo vzniknout rekonstrukcí bývalé nedostavěné kotelny z 80. let minulého století. Stavba za dvanáct miliónů korun vznikne v rámci projektu Zvýšení efektivity přípravy vězňů před propuštěním z věznic Nové Sedlo a je financovaná z EHP a Norských fondů. Z objektu kotelny budou zachovány pouze hlavní nosné a některé výplňové konstrukce. Bourací práce, ač v omezené míře, se především dotknou prvního nadzemního podlaží, kde budou zbourány základy kotlů a strojního zařízení a zasypány kanálové rozvody. Nenositelné vnitřní konstrukce budou převážně ponechány s menšími úpravami. Bude upraven obvodový plášť s okenními otvory a doplněna jeho chybějící část. Dále bude provedena rekonstrukce izolačních vrstev střechy a sanace ostatních povrchů. V celém objektu budou položeny nové rozvody vody, kanalizace, topení, vzduchotechniky a elektroinstalace včetně slaboproudu. Hrubá stavba halového

dvojpodlažního typu objektu kotelny se vestavbou změnil ve víceúčelový objekt. V dvoupodlažní budově se bude nacházet několik druhů provozů, od výrobního přes skladovací až po vzdělávací. Severní část objektu-hala bude rozdělena na skladový prostor, větší truhlářskou dílnu, místnost pro mistra odborného výcviku a ostrahu. Zázemí pro personál bude tvořit víceúčelová denní místnost s čajovou kuchyňkou. Jižní část objektu bude v halové části využita pro zahradnické centrum, dále hlavní vstup a hala pro odsouzené s hygienickým zázemím. V části dvoupodlažní vestavby budou umístěny učebny, kabinety. Kapacita učeben se předpokládá 20 - 25 osob, kapacita ostatních pracovišť (truhlářská dílna, zahradní centrum) cca 30 osob. Současně se předpokládá, že při realizaci některých částí stavby budou zapojeni i odsouzení, především při bourání, budování venkovní komunikace a terénních úpravách kolem objektu. Přestavbou kotelny v centrum teoretické a praktické přípravy vyřeší věznice nedostatek volných kapacit pro další vzdělávání odsouzených.

eko

Česko-norský projekt zaměřený na odborné vzdělávání zaměstnanců

Michal Petras

Dne 23. září 2014 Ministerstvo financí – Zprostředkovatel Programu CZ15 – Budování kapacit a spolupráce v justici / Nápravné služby včetně alternativních trestů schválilo grant na předem definovaný projekt VS Projekty zranitelných skupin ve věznicích a vzdělávání zaměstnanců Vězeňské služby (PDP3) v rámci programu EHP/Norsko 2009-2014. Projektové aktivity se budou konat do 30. 4. 2017. Projekt vede realizační tým ve složení Michal Petras – manažer, Šárka Černá, Václav Jiříčka a Tomáš Koňák – odborní garanti, Olga Firmentová – finanční manažerka a Hana Botková – administrátorka. Všichni jeho členové jsou zaměstnanci Generálního ředitelství VS ČR.

V současné chvíli se nacházíme lehece za polovinou projektu. Ve výběrových řízeních byly vysoutěženy všechny naplánované aktivity a řada z nich se již uskutečnila. Vyhodnocení probíhá v rámci evaluace po každém běhu každé aktivity, takže základní přehled o tom, co se daří a co méně, máme. Na celkové zhodnocení však musíme počkat a bude na něj dost času po skončení všech aktivit projektu. Nyní bychom rádi prezentovali stručný přehled z jednotlivých oblastí a aktuální plány na budoucí období. Primárně jsou projektové aktivity zaměřeny na zvýšení kvality zacházení s vězněnými osobami ve věznicích a vazebních věznicích (věznice). První oblastí je podpora vývoje a rozvoje standardizovaných programů pro odsouzené na zvládání agresivity a předcházení násilí, pro pachatele dopravních nehod, pro uživatele drog a sexuální násilníky. Druhou oblastí je snižování socio-kulturní, právní a jazykové bariéry, a tím i rizika diskriminace u vězněných cizinců. Třetí oblastí je posílení celoživotního vzdělávání pracovníků vězeňské služby s důrazem na průběžné odborné vzdělávání v oblastech kriminologie, managementu a poskytování různých odborných služeb odsouzeným.

Jedna část projektu zahrnuje bilaterální spolupráci s norskou vězeňskou službou. Projekt je spolufinancován v programu EHP/Norsko 2009-2014, přičemž podíl státního rozpočtu činí 20 %, zbylých 80 % nákladů je hrazeno z norského grantu. Celkový rozpočet projektu je ve výši 16 135 983 Kč, z toho tedy 3 227 197 hradí Vězeňská služba ČR ze svých rozpočtových

prostředků a nespotřebovaných nároků, dotace je ve výši 12 908 786 Kč. K 30. červnu 2016 byly profinancovány náklady ve výši 4 752 988 Kč. Způsob vyúčtování nákladů podléhá poměrně složitému kontrolnímu mechanismu. Jedenkrát za čtyři měsíce jsou ministerstvu financí formou monitorovacích zpráv předkládány účetní doklady k posouzení způsobilosti výdajů včetně komentáře k uskutečněným aktivitám a výdajům. Z doposud předložených zpráv byly všechny předložené dokumenty vyhodnoceny kladně, neoprávněné či nezpůsobilé výdaje nebyly v projektu zjištěny.

Jak je tomu v Norsku

Cílem projektu je rovněž navázat vztah s norskou vězeňskou službou a vzájemně sdílet to nejlepší z praxe obou institucí. První příležitostí se stal v listopadu roku 2014 v Akademii VS ČR ve Stráži pod Ralskem třídní seminář, který pro zhruba 100 odborných pracovníků českých věznic připravil realizační tým a norští odborníci. Seminář byl první ochutnávkou, která přiblížila českým penitenciárním odborníkům systém vězeňství v Norsku se zaměřením na oblast vzdělávání zaměstnanců věznic, profesionálních vztahů mezi zaměstnanci a vězni, každodenní práce s vězni, bezpečnosti a zacházení – program pro sexuální devianty. V rámci semináře se uskutečnila široká diskuse o odlišnostech obou vězeňských systémů a o možnosti aplikace některých prvků norského odborného zacházení a přístupu k problematice do českého prostředí. Bilaterální spolupráce pokračovala od září do října v roce 2015, kdy se uskutečnily čtyři studijní cesty do Norska, kterých se zúčastnilo vždy osm odborných pracovníků VS (psychologové, speciální pedagogové, vychovatelé-terapeuti a sociální pracovníci). Cesty byly zaměřeny na sdílení vzájemných zkušeností v zacházení a komunikaci s odsouzenými, na seznámení se s terapeutickými progra-

my norské VS, s postavením vězněných v Norsku, na řešení bezpečnosti i na další aspekty vězeňství. Všechny čtyři cesty měly obdobný program: účastníci absolvovali návštěvy dvou věznic v Ile a Ringerike a ve vězeňské vzdělávací akademii KRUS. Následně se účastníci čtyř studijních cest do Norska setkali na neformálním pracovním setkání v lednu 2016 v Zotavovně VS Na Květnici. Účastníci se sešli, aby sdíleli a zhodnotili zkušenosti získané návštěvou norského partnera. Program jednání byl zaměřen na zhodnocení pozitivních aspektů v oblasti odborného zacházení s vězni, personálu a bezpečnosti. Zároveň se účastníci společně zamýšleli nad možností využití norských zkušeností v prostředí českého vězeňství.

V prvním pololetí 2016 se konal kurz managementu pro vedoucí oddělení výkonu vazby/ trestu všech věznic, kdy se čtyřikrát na tři dny sešli tři dvanáctičlenné skupiny v Praze v hotelu Astra. Kurz byl zaměřen na posílení a rozvoj jejich manažerských schopností a dovedností. Téma zahrnovala leadership, efektivní řízení, motivace zaměstnanců, delegování, time management, koučování, asertivitu, práci v týmu, projektové řízení, komunikaci, zvládání stresu a konfliktů, syndrom vyhoření a hodnocení zaměstnanců. V závěru vedoucí obdrželi certifikáty, ucelený prezenční kurz byl v délce 64 hodin. Kurz kriminologie a penologie byl primárně určen pro zaměstnance do tří let praxe ve VS nebo ve funkci a byl ukončen v dubnu 2016. V osmi třídních bězích se v Akademii VS ČR s odbornou problematikou z příbuzných oborů kriminologie a penologie potkalo celkem 240 zaměstnanců zejména odborných funkcí z oddělení výkonu vazby/trestu ze všech věznic.

Drogová prevence

V rámci balíčku aktivit z oblasti drogové prevence vznikla výzkumná studie zaměřená na potřeby vězněných uživatelů drog a dva intervenční programy, z nichž jeden má podobu kontaktních a poradenských služeb v ambulantní formě, druhý má podobu residenčního, intenzivního, dlouhodobého programu. Dále se konal jeden vzdělávací kurz určený pro pracovníky věznic, kteří poskytují adiktologické služby v rámci specializovaných oddělení pro uživatele návykových látek, se chystá na druhou polovinu letošního roku.

Výzkumná studie by měla přinést odpovědi na to, jaké jsou potřeby vězněných uživatelů drog z hlediska snížení recidivy trestné činnosti těchto osob. Potřebu je v tomto smyslu třeba vnímat především jako potřebu odborné adiktologické péče. Druhý

z intervenčních programů by pak měl přispět k větší standardizaci adiktologické péče v rámci specializovaných oddělení pro uživatele návykových látek a tím k dalšímu zvyšování kvality a efektivity zde poskytovaných adiktologických služeb. Program bude před rozšířením nejprve pilotován v některém ze stávajících specializovaných oddělení. Vzdělávacím kurzem prošlo 40 pracovníků téměř ze všech věznic. Kurz byl obdobou základního adiktologického kurzu s rozšířenou hodinovou dotací (teorie a odborné stáže v civilních zařízeních drogových služeb).

V prvním pololetí roku 2016 byl realizován kurz finanční gramotnosti zaměřený na oblast finanční gramotnosti a dluhové problematiky. VS ČR tak reagovala na potřeby prohloubení znalostí v této oblasti u odborných zaměstnanců, na které se odsouzení obrací v rámci poskytovaného kvalifikovaného poradenství v rámci prevence zadluženosti a sociálního vyloučení sociálního poradenství. Kurz o délce 24 hodin, akreditovaný MPSV, navštívilo 124 sociálních pracovníků. Účastníci po absolvování obdrželi osvědčení; výstupem kurzu bude manuál pro finanční gramotnost, manuál pro řešení zadluženosti a pracovní sešit pro vězněné osoby využitelný.

Čtyřdenní kurz zaměřený na specifika cizinců reagoval na aktuální dění a potřebu rozšíření sociálně právních znalostí týkajících se cizinců na území ČR. Odpolední program prvního dne byl věnován kulturním a náboženským odlišnostem muslimské menšiny. Následující dva dny byly věnovány problematice v oblasti legislativní a sociální. Kurzu se zúčastnilo 58 zaměstnanců VS z řad odborných zaměstnanců (sociální pracovník, speciální pedagog, vychovatel-terapeut, vychovatel, psycholog, metodik odboru VVaT), příslušníků (zástupce OVVaT), duchovenské péče/služby (kaplan), odboru správního a Akademie VS. Účastníci obdrželi osvědčení o absolvování kurzu v rozsahu 16

hodin. Výstupem kurzu byla skripta, z nichž lze čerpat základní informace pro praxi VS.

V první polovině roku 2016 se usku-tečnil kurz zacházení s odsouzený-mi pachateli dopravních nehod nebo odsouzenými s rizikovým průběhem řidičské praxe. Cílem kurzu bylo vy-školit zaměstnance v zacházení s tou-to cílovou skupinou tak, aby stávající standardizovaný program PARDON, který aktuálně běží dvakrát ročně ve věznicích Pardubice a Odolov, mohl být rozšířen do dalších dvou věznic v Hradci Králové a Ostrově. Celkem bylo vyškoleno deset zaměstnanců z výše uvedených věznic (čtyři psy-chologové a šest vychovatelů).

Podobným způsobem se organizoval kurz zacházení s agresivními odsou-zenými, jehož cílem bylo vytvoření krátkodobého programu vedoucí-ho ke snížení rizika opakování násilí u pachatelů, v jejichž životě hraje dominantní roli nezvládnání agresivity. Program má mít rozsah osm sezení a bude pilotován v pěti věznicích: Horní Slavkov, Jiřice, Opava, Ostrov a Rapotice. Vyškolen bylo celkem 21 zaměstnanců, kteří budou ve věznici tvořit pět týmů (z toho devět vycho-vatelů, pět psychologů, tři sociální pracovníci, tři speciální pedagogové a jedna vychovatelka-terapeutka). Výstupem z obou kurzů jsou rovněž stručné příručky, obsahující vodicí-ka pro realizátory programů, kteří tak mohou pracovat samostatně.

Zacházení s mentálně re-tardovanými

Dalším byl kurz zacházení s mentál-ně retardovanými odsouzenými pro 25 zaměstnanců ze specializovaných oddělení pro mentálně retardované (Heřmanice, Stráž pod Ralskem, Vi-nařice), ale rovněž ze specializova-ných oddělení pro trvale pracovně nezařaditelné odsouzené, kam jsou odsouzení se sníženým intelektem rovněž umisťováni (Karviná, Kyn-šperk nad Ohří, Pardubice, Praha-Ru-zyně, Rapotice, Světlá nad Sázavou), a ze stejného důvodu rovněž zaměst-nanců z ústavů pro výkon zabezpečo-vací detence v Brně a Opavě.

Pro zaměstnance a příslušníky pra-cující s obviněnými byly naplánová-ny celkem čtyři dlouhodobě žádané 100hodinové výcviky v krizové in-tervenci. Zatím bylo ve dvou běžích vyškolen 30 kolegů (z toho devět speciálních pedagogů, osm psycho-lo-gů, čtyři vychovatelé, tři sociální pra-covnice, tři vrchní dozorcí, zástupce vedoucího oddělení výkonu vazby, inspektor dozorcí služby a vycho-va-tel-terapeut), dalších 30 si certifikát z akreditovaného kurzu odveze na podzim.

Na podzim 2016 se skutečně ještě kurz zacházení s odsouzenými s po-ruchou osobnosti, určený pro týmy složené z celkem 25 zaměstnanců ze specializovaných oddělení pro odsou-

zené s poruchou duševní a poruchou chování, a kurz zacházení s odsou-zenými pachateli sexuálně motivo-vaných trestných činů páchaných na dětech, jehož cílem je posílení dobré praxe v rámci stávajícího programu GREPP a jeho rozšíření do dalších dvou věznic.

V rámci využití finančních úspor by-chom rádi do konce doby trvání pro-jektu v rámci bilaterální spolupráce uspořádali několik seminářů s nor-skou organizací Alternativ til Vold (ATV) v České republice. ATV se již desítky let věnuje problematice násilí páchaného ve vztazích, má také zku-šenosti z práce ve vězeňském pro- středí. V ČR spolupracuje ATV sou-časně např. s Úřadem vlády, jejich seminářů se měli možnost zúčastnit také někteří naši zaměstnanci věznic. Dále se plánuje návštěva skupiny za-městnanců pracujících s mladistvými obviněnými/odsouzenými v některé z norských věznic a reciproční ná- vštěva norských kolegů v ČR. Vše je v tuto chvíli v intenzivním jednání a uvidíme, co vše se s ohledem na

vrstevnaté procedury různých úrovní podaří provést. Realizační tým počítá ještě s jedním výběrovým řízením na realizaci aktivity s příslušným odbor-ným zaměřením pro cílovou skupinu sociálních pracovníků v roce 2017. Projekt je v běhu a s hodnocením nechceme předbíhat. Jak říká jeden ctěný zkušený kolega: není třeba se vždy trápit nad nedokonalou zna-lostí vězeňského prostředí ze strany lektorů a nad požadavky konkrétní, přesné aplikace do vězeňské praxe – kurzy jsou především příležitostí vystrčit hlavu z vězeňské ponorky a inspirovat se myšlením, postupy a intervencemi, které probíhají v běžném svobodnějším prostředí. Vzhledem k tomu, že vězeňská služ-ba je v České republice jen jedna, tak je jen logické, že největšími od-borníky na vězeňství jsme my sami – zaměstnanci věznic. Zda se však necháme obohatit i myšlenkami a dobrou praxí odjinud, které pak v té či oné míře můžeme dále použít, již záleží na individuálních schopnos-tech každého z nás.

Článek vyjadřuje názory autora a VS ČR do něho z věcného hlediska nezasahovala.

Požadavky na účinné vyšetřování ve věznici

Pavel Doubek

Autor je studentem doktorského studijního programu na katedře ústavního práva a politologie Právnické fakulty MU a právníkem Oddělení dohledu nad omezováním osobní svobody Kanceláře veřejného ochránce práv.

Ustanovení čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) zakazuje všechny druhy špatného zacházení: mučení, nelidské či ponižující zacházení anebo trestání. Z tohoto ustanovení plynou státu závazky negativní a závazky pozitivní. V první řadě se stát sám musí zdržet jednání, které by bylo rozporné s čl. 3 Úmluvy. Z pozitivních závazků státu vyplývá povinnost chránit člověka před špatným zacházením ze strany jiných osob¹, a pak-liže již ke špatnému zacházení došlo, musí stát celou záležitost účinně vyšetřit.

Špatné zacházení může mít celou řadu podob – od nejméně intenzivního jednání v podobě slovních urážek, přes šikanu spočívající v nejrůznějších úsluhách, až po fyzické násilí. Evropský výbor pro zabránění mučení uvádí, že násilné inci-denty představují celý rozsah jevů, od jemných forem obtěžování, po otevřené zastrašování až po vážné fyzické útoky.² Důležité je rovněž upozornit na čl. 2 Úmluvy, který chrání právo na život. Také z tohoto ustanovení vyplývají státu negati-vní a pozitivní závazky. Z pozitivních závazků půjde o ochranu života člověka před jednáním jiných osob i před sebou samým (v prostředí věznice to znamená prevence sebepoškození a sebevražděného jednání).

● Prevenční povinnost věznice

Povinnost věznice chránit odsouzeného se aktivuje ve chvíli, když existuje skutečné a bezprostřední nebezpečí pro ži-vot či zdraví konkrétního odsouzeného, o kterém věznice věděla nebo vědět měla.³ Ve věci Durdević proti Chorvatsku Evropský soud pro lidská práva (dále jen ESLP) upřesnil, že aby byla splněna podmínka, že o špatném jednání orgány věděly nebo měly vědět, tak „tvrzení o násilí musí být konkrétní a podrobnější, pokud jde o místo, čas a povahu namí-taných činů“.⁴

Porušení této prevenční povinnosti by dle mého názoru nastalo například v situaci, kdy by odsouzený upozornil zaměst-nance věznice na násilí ze strany jiných odsouzených a věznice by na toto oznámení nijak nereagovala (například přemís-těním odsouzeného na jiný oddíl). V jiném případě by mohlo jít o porušení prevenční povinnosti, pokud by věznice neza-bránila sebevraždě u odsouzeného, který sebevraždou vyhrožoval, trpěl duševními problémy, sebepoškozoval se apod. ESLP dospěl k porušení prevenční povinnosti⁵ věznice například v případě sebevraždy šestnáctiletého Bilala Çoşelava, který ve výkonu vazby trpěl duševním onemocněním, v minulosti se dvakrát pokusil o sebevraždu, opakovaně se obracel na vězeňskou službu a těsně před samotnou sebevraždou se navíc sebepoškodil. Soud uvedl, že v tomto případě měla věznice přijmout kroky, aby sebevraždě zabránila.⁶

Prevenční povinnost věznice je obsažena ve vnitrostátním právu v ustanovení § 35 odst. 1 a 3 vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška“), které stanoví věznici obecnou prevenční povinnost: „zjistí-li zaměstnanec Vězeňské služby ČR, že je ohroženo právo odsouzeného na jeho ochranu před neoprávněným násilím, jakýmkoliv projevy ponižování lidské důstojnosti a urážkami nebo výhrůžka-mi, nebo oznámí-li mu odsouzený takové jednání, je povinen učinit neprodleně opatření nezbytná k zamezení takového jednání a současně oznámit tuto skutečnost řediteli věznice“. Podle odst. 3 citovaného ustanovení musí dále ředitel věz-nice přijmout účinná opatření k zabránění pokračování porušování těchto práv.

I při maximální obezřetnosti věznice nelze porušení práv odsouzených vždy ve sto procentech případů zabránit. Tak tomu bude například tehdy, pakliže odsouzený nejeví žádné známky sebevražedných úmyslů, netrpí žádnou duševní poruchou, na nic si nestěžuje a následně z ničeho nic spáchá sebevraždu. Domnívám se však, že případů, kdy by k újmě na zdraví odsouzeného došlo z ničeho nic v praxi tolik nebude a obvykle půjde o dlouhodobější a pozvolný vývoj události, který by věznice měla být schopna odhalit a na něj adekvátním způsobem reagovat. Pakliže již k porušení práv dojde (odsou-zený již byl vystaven například násilí ze strany jiných odsouzených), má věznice povinnost provést účinné vyšetřování protiprávního jednání.

● Účinné vyšetřování věznici

Vyšetřování násilí či sebevražedného jednání ve věznici musí splňovat několik požadavků. Musí být nezávislé⁷, nestranné, rychlé a účinné. Na následujících řádcích se zaměřím na požadavek účinnosti vyšetřování.

Účinné vyšetřování je takové vyšetřování, které je způsobilé vést k objasnění události a k identifikování a potrestání odpovědných osob.⁸ Povinnost provést účinné vyšetřování neznamená, že bude okolnost objasněna a zjištěn pachatel, ale že věznice učiní všechny kroky, které mohou k objasnění věci vést. Jedná se o povinnost zaměřenou na prostředky, nikoliv na samotný výsledek. Věznice tedy dostojí povinnosti provést účinné vyšetřování, i když v konečném důsledku nemusí odhalit a potrestat konkrétního pachatele. Musí však využít všechny prostředky k jeho odhalení a objasnění věci. ESLP ve své rozhodovací praxi vymezil několik požadavků, které vyšetřování musí splňovat, aby se dalo hovořit o účinném vyšetřování:

Provedení všech přiměřených a rozumných kroků k zajištění důkazů, musí se zaměřit na všechny vyšetřovací varianty, které se zjevně nabízejí⁹, závěry musí být založeny na podrobné, objektivní a nestranné analýze všech relevantních okolností¹⁰.

V praxi bude vždy záležet na okolnostech daného případu. Vždy by ale měl být proveden výslech možné oběti násilí, označených pachatelů násilí, dalších odsouzených, odborných zaměstnanců věznice (zejména psychologa a vychovate-lů), dozorců a dalších zaměstnanců věznice, kteří by mohli přispět k objasnění věci. Výslech by měl být proveden bez zbytečného odkladu, aby nedošlo ke zmaření jiných důkazů anebo nedošlo k pokračování v porušování práv odsouzeného (při delší prodlevě by si například odsouzený mohl rozmyslet k věci vypovídat ze strachu z možné odvety ze strany ostat-ních odsouzených). Klíčový důkazní prostředek bude vždy zdravotnická dokumentace odsouzeného a vyjádření lékaře, neboť právě lékařské vyšetření může napovědět, zda odsouzený utrpěl zranění a zda si zranění způsobil sám nebo zda spíše nasvědčují cizímu zavinění¹¹.

Samotné vyšetřovací úkony provádí ve věznici podle § 12 odst. 2 písm. c) zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, pracovníci oddělení prevence a stížností (dále jen OPAS), což je policejní orgán nadaný vyšetřovací pravomocí¹². Ochránkyně se ve své praxi setkala s případem, kdy OPAS v rámci prošetřování násilí mezi odsouzenými neprovedl výslech domnělých útočníků a jejich obětí, ale vyšel toliko ze záznamů psychologa o pohovorech s těmito odsouzenými. Takový postup ochránkyně kritizovala, neboť úkolem odborných zaměstnanců věznice (v tomto případě psychologa) není provádět vyšetřování, ale toliko zaznamenat výpovědi odsouzených. Záznamy odborných zaměstnanců s odsouzenými jsou pouze jedním z několika důkazů, které má OPAS provést. Není přijatelné, aby se OPAS zprostil vyšetřovací povinnosti tím, že ji přenese na odborné zaměstnance věznice.

● Hájitelné tvrzení a jeho úskalí

Pakliže odsouzený vznesl tzv. hájitelné tvrzení, musí věznice k účinnému vyšetřování vždy přistoupit. Hájitelné tvrzení znamená, že odsouzený tvrdí skutečnosti, které nejsou zcela nedůvěryhodné¹³. Vítězslav Dohnal je charakterizuje jako „dostatečně konkrétní, v čase neměnné, v základních rysech odpovídající prostorovému uspořádání místa, časově možné apod.“¹⁴ Hájitelnost tvrzení zvyšuje skutečnost, že jsou tvrzení odsouzeného podložena lékařskou zprávou. V praxi může nastat několik situací, kdy lze o existenci hájitelného tvrzení pochybovat, a je tedy sporné, zda má věznice v takovém případě povinnost účinné vyšetřování zahájit, či nikoliv. Ochránkyně se ve své praxi setkala například se situací, kdy odsouzený navštívil lékaře pro objektivně existující poranění a uvedl, že byl napaden, nicméně jména útočníků odmítl ze strachu uvést. Věc byla odložena, neboť stěžovatel odmítl spolupracovat. V daném případě odsouzený tvrdil skutečnosti, které nebyly zcela nedůvěryhodné, a disponoval tak hájitelným tvrzením, na jehož základě měla věznice povinnost provést účinné vyšetřování. OPAS měl tedy v tomto případě učinit všechny kroky vedoucí k objasnění věci (využít záznamy z bezpečnostních kamer, vyslechnout další odsouzené, provést výslech lékaře apod.). Dalším sporným případem může být situace, kdy odsouzený neoznámí násilí okamžitě, ale například až po několika dnech či týdnech. Z judikatury ESLP je zřejmé, že ani opožděné oznámení násilí nezbavuje věznici povinnosti provést účinné vyšetřování, byť je naděje objasnění věci zpravidla podstatně menší. Ochránkyně se také setkala s postojem OPAS, který pozdní ohlášení násilí považoval za jeden z důvodů, proč není nutné účinné vyšetřování provést. Poukazují například na rozhodnutí ESLP ve věci Butolen proti Slovinsku, kdy soud hájitelnost tvrzení stěžovatele uznal i přesto, že se poprvé na státní orgány obrátil více než měsíc po incidentu¹⁵. Sporným případem je i situace, zda má věznice povinnost zahajovat účinné vyšetřování, když odsouzený utrpěl zranění, u něhož je pravděpodobné, že mohlo být způsobeno jiným odsouzeným, nicméně odsouzený sdělil, že si zranění způsobil sám, nebo odmítl k věci zcela vypovídat. Domnívám se, že i v tomto případě by měla věznice učinit kroky směřující k prověření možnosti, zda zranění odsouzeného nebylo způsobeno třetí osobou (zejména provést výslech jiných odsouzených, zaměstnanců věznice apod.). Vždy je však třeba hodnotit okolnosti konkrétního případu, povahu zranění, osobu odsouzeného apod. Věznice však nemůže svou nečinnost odůvodňovat tím, že odsouzený nespolupracuje¹⁶. Současně však věznice musí postupovat natolik citlivě, aby odsouzeného ochránila před možnými odvetnými opatřeními (tzv. reprisals) ze strany jiných odsouzených.

● Závěr

Není tajemstvím, že odsouzení si ve věznici vytvářejí systém vzájemných vztahů a vazeb, který je navenek neviditelný a je důsledně skrýván (tzv. druhý život odsouzených)¹⁷, což může být zdrojem násilí a představovat překážku pro odhalování a vyšetřování protiprávních aktivit. Tím spíše musí být každému oznámení násilí věnována zvýšená pozornost. Zejména je třeba zohlednit skutečnost, že sami oběti násilí budou často vyšetřování ztěžovat či mu bránit, a to ze strachu z možných odvetných opatření. Pochopitelná nespolupráce však nemůže jít těmto odsouzeným na újmu, a proto musí být OPAS proaktivní a k prošetřování násilí přistupovat sám, z vlastní iniciativy. Zásada „kde není žalobce, není soudce“ při prošetřování násilí ve věznici platit nemůže.

¹ Rozhodnutí ESLP ve věci A proti Spojenému království ze dne 23. 9. 1998.
² EVROPSKÝ VÝBOR PRO ZABRÁNĚNÍ MUČENÍ A NELIDSKÉMU ČI PONÍŽUJÍCÍMU ZACHÁZENÍ NEBO TRESTÁNÍ (CPT). Standardy CPT, s. 23[online]. CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2004. Dostupné z: <http://www.cpt.coe.int/lang/cze/cze-standards.pdf>
³ Jedná se o tzv. Osman test, který ESLP poprvé zformuloval v rozhodnutí Osman proti Spojenému království ze dne 28. 10. 1998. ESLP tato kritéria nevztahuje pouze k čl. 2 (právo na život), ale aplikuje je analogicky rovněž u čl. 3 Úmluvy, viz: Rozhodnutí ESLP ve věci 97 členů Kongregace Svědků Jehovových v Gldani a 4 další proti Gruzii ze dne 3. 8. 2007.
⁴ Rozhodnutí ESLP ve věci Đurđević proti Chorvatsku ze dne 19. 7. 2011. In: Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1687 s. 434.
⁵ Ve vztahu k porušení práva na život (čl. 2 Úmluvy)
⁶ Rozhodnutí ESLP ve věci Coselav proti Turecku ze dne 18. 3. 2013.
⁷ Zejména požadavek na nezávislost vyšetřování je velmi důležitý. Již v počátečních fázích vyšetřování by měla být provedena úvaha, zda může vést vyšetřování provádět OPAS, nebo má být věc postoupena jinému policejnímu orgánu (například službě kriminální policie a vyšetřování), případně Generální inspekci bezpečnostních sborů. Klíčovou úlohu zde sehrává státní zástupce.
⁸ Rozhodnutí ESLP ve věci Mustafa Tunç a Fecire Tunç proti Turecku ze dne 14. 4. 2015.
⁹ Rozhodnutí ESLP ve věci Eremiašová a Pechová ze dne 16. 2. 2012.
¹⁰ Rozhodnutí ESLP ve věci Milić a Nikezić proti Černé Hoře ze dne 28. 4. 2015.
¹¹ O prolomení povinné mlčenlivosti lékaře pojednám v dalším článku.
¹² Ustanovení § 12 odst. 2 písm. c) zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
¹³ Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1687 s. 432.
¹⁴ tamtéž
¹⁵ Rozhodnutí ESLP ve věci Butolen proti Slovinsku ze dne 26. 4. 2012.
¹⁶ Viz pozitivní závazky věznice vyplývající z čl. 3 Úmluvy
¹⁷ Viz: Veřejný ochránce práv. Zpráva ze systematických návštěv věznic. 2016. Dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/ochrana_osob/ZARIZENI/Veznice/Veznice-2016.pdf

Spolupráce Věznice Rýnovice s Jabloncem nad Nisou

Monika Králová

Generální ředitel VS ČR Petr Dohnal navštívil v květnu v doprovodu ředitele Věznice Rýnovice Vlastimila Kříže primátora města Jablonec nad Nisou Petra Beitla a při této příležitosti mu předal Plaketu VS ČR II. stupně, která je výrazem ocenění vzájemné a dlouhodobé spolupráce v oblasti bezpečnosti a nápravy vězněných osob v tomto regionu.

Setkání na jabloneckém magistrátu se uskutečnilo, za přítomnosti médií, ve 13. 00 hodin v kanceláři primátora. Hlavním tématem vzájemného rozhovoru byla spolupráce Věznice Rýnovice s magistrátem Jablonce nad Nisou. „Bezproblémové spolupráce s rýnovickou věznicí si velmi vážím. Kromě preventivních a společenských akcí se naše vzájemná součinnost projevuje i v oblasti všedního života. Vítám aktivitu rýnovické věznice podílet se na úklidu města a zejména její patronát nad Památníkem obětí II. světové války v Rýnovicích,“ ocenil primátor Petr Beitl spolupráci s věznicí. Současně přislíbil i nadále podporu vzájemným vztahům. Generální ředitel Petr Dohnal pohovořil o nedostatečném ohodnocení práce příslušníků a nastínil s tím souvise-

jící problém nedostatku personálu. Poděkoval primátorovi za úzkou a dlouhodobou spolupráci s Věznicí Rýnovice a významnou pomoc při vytváření podmínek pro zaměstnávání odsouzených osob ve výkonu trestu. Ředitel Věznice Rýnovice připomněl, že vězeňská služba je připravena poskytnout své síly v případě nutnosti řešení případných mimořádných událostí nastalých v Jablonci nad Nisou a okolí. Rýnovická věznice spolupracuje s magistrátem Jablonce nad Nisou v několika oblastech. Podílí se na preventivně bezpečnostních akcích, které jsou pravidelně organizovány jednotlivými složkami Integrovaného záchranného systému Libereckého kraje. Na těchto akcích Věznice Rýnovice prezentuje svoji práci pro-

střednictvím informačního stánku. Návštěvníci mají možnost seznámit se s eskortními vozidly, výstrojí a výbroží vězeňského personálu. Ve velké oblibě jsou zejména dynamické ukázky a laserová střelnice. Věznice každý rok umožňuje základním a středním školám v rámci jejich preventivních programů exkurze do věznice, včetně přednášek odborných zaměstnanců. V roce 2015 navštívilo věznici 236 žáků a studentů z 16 jabloneckých škol. Věznice pomáhá zajišťovat bezpečnost města a jeho občanů. V úzké spolupráci s PCR poskytla součinnost při rizikovém fotbalovém utkání. K řešení případného narušení veřejného pořádku byl nasazen eskortní autobus se služebním řidičem. Několik zaměstnanců věznice jsou členy Jednotek dobrovolných hasičů. V libereckém regionu zasahují při požárech, dopravních nehodách a živelných pohromách. V rámci posilování bezpečnosti jsou organizována součinnostní cvičení mezi jednotlivými složkami IZS. V neposlední řadě stojí za zmínku, že od letošního roku je poprvé do rady města pro bezpečnost jako stálý host s hlasem poradním povolán ředitel Věznice Rýnovice Vlastimil Kříž. V oblasti sportovního a kulturního využití jsou pořádány společné akce, kterých se může účastnit i jablonecká veřejnost. V lednu letošního roku se konal již pátý společný ples Vězeňské služby České republiky - Věznice Rýnovice, Policie České republiky, Hasičského záchranného sboru České republiky a Městské policie Jablonec nad Nisou. Ples se stal významnou společenskou událostí města. V loňském roce se uskutečnil 3. ročník netradičního závodu „Dobývání ztraceného záchranáře“, který organizuje Věznice Rýnovice společně s ČČK. Účastníci závodu zdolávají náročnou trať, kde plní fyzicky i psychicky náročné úkoly s prvky zdravotnické pomoci a sebeobranu. Koncem loňského roku uspořádali zaměstnanci Věznice Rýnovice v Galerii Franze Riegra v Rýnovicích výstavu uměleckých děl odsouzených s názvem „Okno do duše“. V oblasti státní správy spolupracují sociální pracovníci věznice s magistrátem v oblasti vyřizování občanských průkazů odsouzeným (oddělení správních agend), v oblasti ověřování podpisů odsouzeným (matrka) a v oblasti přípravy odsouzených na výstup z VTOS. Spolupráce věznice probíhá i v oblasti duchovní. V letošním roce se Věznice Rýnovice rozhodla podpořit celonárodní akci Čtení bible. Město Jablonec nad Nisou se této velikonoční tradice pravidelně účastní a věřící vězni z rýnovické věznice se k městu dne 23. března připojili. Věznice Rýnovice je součástí města Jablonec nad Nisou a snahou vedení Věznice Rýnovice je, aby tuto skutečnost vnímali v pozitivním slova smyslu i jablonečtí občané.

Zdeňka Stöckbauerová

Věznice Ostrov

Věznice Ostrov se nachází na úpatí Krušných hor ve vzdálenosti 16 km od Karlových Varů a 5 km od Jáchymova. Je rozdělena do tří samostatných objektů, mezi kterými prochází státní silnice do blízké obce Vykmánov.

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

do rukou se Vám dostalo další číslo Českého vězeňství, v němž má tu čest se prostřednictvím medailonku v krátkosti představit Věznice Ostrov. Využívám tím možnost, abych Vás v úvodu našeho příspěvku pozdravil jménem svým a jménem všech zaměstnanců Věznice Ostrov. Věznice Ostrov, běžně známá jako Vykmánov, byla založena 1. 3. 1949, v tehdy pro náš národ neblahém období jako vůbec první tábor nucených prací pod názvem „Vykmánov I“. Tábory nucených prací byly zřízeny na základě zákona č. 247/1948Sb., o táborech nucené práce ze dne 20. října 1948. Za dobu jejich existence v letech 1948 – 1954 na území tehdejšího Československa prošlo podle odhadů těmito tábory asi 20 tisíc našich občanů. Do dnešního dne z původních táborů nucených prací vzešly dvě věznice. Paradoxně to byl prvně zřízený TNP Vykmánov, dnešní Věznice Ostrov, a jako poslední zřízený TNP Bytíz, dnešní Věznice Příbram. Věznice Ostrov si prošla jako mnohé svým historickým vývojem a dnes se nacházíme v období, kdy české vězeňství přechází na moderní a efektivní systém, respektující mezinárodní standardy výkonu trestu odnětí svobody, propojený s prevencí kriminality, postpenitenciární péčí, sociální sférou a vzdělávacím systémem. Naší hlavní snahou je poskytnout profesionální a kvalitní péči osobám omezeným na svobodě v kontinuitě s odpovídajícími bezpečnostními standardy tak, aby byly dosaženy veškeré cíle kladené na vězeňskou službu v oblasti trestní politiky státu, zejména při zajištění moderního vězeňství. Osobní přístup pro řešení zadaných úkolů při dodržení zásad týmové spolupráce je základní krédo naší práce. Po svém ročním působení ve Věznici Ostrov se nebojím říci, že naše věznice je skutečnou platformou pro úspěšný rozvoj českého vězeňství.

Zaměstnancům Věznice Ostrov děkuji za dosavadní obětavou a náročnou práci ve prospěch Vězeňské služby ČR a přeji především pevné zdraví, nevyčerpatelné zdroje pozitivní energie, mnoho profesních úspěchů a spokojenost v osobním životě.

vrchní rada
plk. Ing. Pavel Zange
ředitel Věznice Ostrov

Z historie

Počátky vzniku vězeňského zařízení v Ostrově sahají do období zřízení tábora ve Vykmánově. Tento tábor byl postaven pro potřebu ministerstva vnitra, které zde hodlalo zřídit tábor nucených prací. Po dohodě ministerstva vnitra s ministerstvem spravedlnosti byl tábor předán ministerstvu spravedlnosti pro zřízení trestanec-kého pracovního tábora, a tak byl 1. 3. 1949 zřízen odloučený trestanec-ký pracovní oddíl trestního ústavu pro muže v Plzni. Již 15. června 1949 byla při ústředním táboře ve Vykmánově zřízena Stanice SVS (Sbor uniformované vězeňské stráže). Do zařízení v Ostrově byli dodáváni vězni, kteří odsud byli umísťováni na práci v postupně zřizovaných pracovních táborech v oblasti Jáchymova, celkem jich bylo dvanáct. Vězni, kterým byla povolena návštěva, byli sváženi do Vykmánova, protože z hlediska státní bezpečnostního bylo nepřipustné, aby se příbuzní vězněných osob pohybovali v prostoru Jáchymovských dolů. Vězni ze všech pracovních táborů zde také vykonávali disciplinární tresty, byli tu připravováni k propuštění či k přemístění. Po převedení vězeňských táborů pod ministerstvo národní obrany v roce 1951 byl zřízen tábor Vykmánov II, kde vězňové pracovali ve mlýnech na mletí uranové rudy vytěžené na Jáchymovsku. Drtiče byly umístěny ve vysoké budově, které říkali Věž smrti.

Současnost

Věznice Ostrov je profilována jako věznice pro výkon trestu odnětí svobody mužů v dozoru, také je zde zřízeno oddělení pro výkon trestu mužů v ostraze, specializované oddělení pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování způsobenou dlouhodobým užíváním návykových látek a oddělení pro výkon vazby, které je určeno k výkonu vazby mužů a žen z regionu Karlovy Vary, Sokolov a Cheb. Celková kapacita věznice po posledních stavebních úpravách činí 952 míst. Oddělení s ostrahou je kapacitně omezeno na 144 míst, specializované oddělení má pro svou činnost k dispozici 28 míst a v oddělení výkonu vazby je vyhrazeno 83 míst pro obviněné a 15 míst pro odsouzené, kteří nastoupili k výkonu trestu nebo byli do věznice dočasně eskortováni za účelem účasti na soudním jednání nebo k vyšetřovací úkonům.

ním způsobem projevuje zejména v regionu Věznice Ostrov, kde je nedostatek lékařů jak v okolních nemocnicích, tak i v lázeňských zařízeních, nehledě na blízkost SRN. Obdobná situace je u středního zdravotnického personálu.

Specializované oddělení

Zvláštní zacházení ve specializovaném oddělení pro dosouzené s poruchou chování a poruchou osobnosti způsobenou dlouhodobým užíváním návykových látek je již nedílnou součástí nabídky možností snižování společenských rizik ve Věznici Ostrov. Toto oddělení zahájilo svou činnost v roce 2005, tedy letošní rok završuje jedenáctý rok své činnosti. Za tu dobu prošlo velkou proměnou, dnes se již blíží adiktologickým službám za zdmi věznice a jeho činnost oceňují i pracovníci vnějších organizací, které

Personální situace

Věznice Ostrov má systemizováno 248 služebních míst pro příslušníky a 151 míst pro občanské zaměstnance, kteří se podílejí na zajištění chodu věznice. Pracují v přímém kontaktu s vězněnými osobami jako strážníci, dozorcí, výchovní pracovníci, psychologové, sociální pracovníci, mistři, ale zabezpečují také provoz věznice v široké řadě profesí soustředěných v odděleních logistiky, zaměstnávání vězněných osob, ekonomickém, správním, personálním, informačních technologií a ve zdravotnickém středisku. V poslední době se personální oddělení potýká s nedostatkem uchazečů do služebního poměru, neboť všechny ozbrojené sbory přijímají nové příslušníky. Palčivým problémem, který věznice v současnosti řeší, je snaha získat lékaře. Zhoršená situace ve zdravotnictví se maximál-

se na problematiku závislosti profesně přímo zaměřují. Tým pracovníků tohoto oddělení úzce spolupracuje např. s organizací SANANIM, Společností Podané ruce, K-Centrem Kotec Sokolov, Centrem protidrogové prevence a terapie Plzeň a mnoha dalšími. Bohužel tým specialistů a vychovatelů může dát možnost pracovat s rizikem závislosti pouze omezenému počtu odsouzených, kteří po dobu desíti měsíců absolvují komunitně terapeutický program úzce zaměřený na proces sebepoznání, sociální interakci a na změnu životního stylu, neboť kapacita oddělení je omezena na pouhých 28 míst a jeho možnosti nepokrývají poptávku odsouzených na zařazení do programu. Bonusem pro odsouzené je skutečně individuální přístup a zvláště ní komplexní odborná péče celého

služeb je všeobecně nedostatečná, a že se uživatelé drog dostávají k řešení svých problémů až za zdi věznic.

Speciálně výchovná činnost

Trend posledních let ukazuje, že do Věznic Ostrov přicházejí noví pracovníci, speciální pedagogové, vychovatelé se zkušenostmi ze speciální etopedické pedagogiky a sociální pracovníci se zkušenostmi pedagogiky sociální, kteří mají ambice tyto uplatňovat právě v oblasti speciálně výchovné činnosti a svou působností částečně pokrývají nabídku možností již zmíněného snižování společenských rizik u odsouzených. V současné době ve Věznici Ostrov vedou dva lektorské týmy výcvikový resocializační program pro odsouzené 3Z - Zastav se, zamysli se a změň se. Standardně je cíleně speciálně výchovně pracováno s odsouzenými

týmu nejen specialistů, ale také vychovatelů. Kromě zaměření na problematiku závislosti lze vyzdvihnout i rukodělné činnosti odsouzených ve prospěch různých charitativních organizací, kdy jsou vyráběny např. dřevěné hračky a předměty z papíru, sádry nebo překližky. V neposlední řadě právě odsouzení zařazení v tomto programu jsou velmi kladně hodnoceni za pracovní činnosti v rámci extramurálních aktivit například pro mateřské školy, školy, sociální ústav, pro zvířecí útulek Macík a Bety nebo pro Občanské sdružení Stáj Prima Horseland, kde se věnují péči o koně.

Nejen zkušenosti odborníků ze zahraničních programů, ale také statistika specializovaného oddělení ukazují, že cílené terapeutické zacházení je jednou z cest účelného snižování již zmíněných společenských rizik a možností návratu do standardní společnosti. Smutným faktem je, že Karlovarský kraj je jedním z těch, kde nabídka spektra adiktologických

v bezdrogové zóně, kde je pozornost zvláště zaměřena na prevenci relapsu a pomoci se zabezpečením léčby závislosti s možností využít nabídky služeb poradny drogové prevence, kam dnes běžně patří individuální i skupinové poradenství s cílem motivace odsouzeného k následné péči po výkonu trestu. Dále je to projekt STOP - Sebezkušenost, trénink, odpovědnost, přijetí, který je určen zvláště pro odsouzené s dissociální poruchou osobnosti a chování a s etopedickými problémy. Počínaje minulým rokem vznikly další skupinové programy, které vedou vychovatelé a kterými jsou NOVA - Náhled, odpovědnost, vina, abstinence pro odsouzené se společenským rizikem závislosti, což je program specializovaného zacházení v bezdrogové zóně, a VZOR - Vina, změna, odpovědnost, respekt pro odsouzené se společenským rizikem recidivy a zkratovitého jednání jako program specializovaného zacházení ve stan-

dardním kolektivu. V neposlední řadě program PP - Pochopení a přijetí, kde je cílem speciálního zacházení snížit rizikové chování a jednání, odklonění se od opakovaného nežádoucího, zkratovitého a impulsivního chování a jednání, vytvoření sebekontrolních nástrojů u odsouzeného. Programy jsou určeny pro uzavřenou skupinu až 12 odsouzených. Na podzim roku 2016 věznice chystá další standardizovaný program PAR-DON, který povede lektorský tým ve složení vychovatel a psycholog, zaměřený na trestnou činnost v dopravní. Přípravována je také dvojice lektorů pro práci s trestnou činností související s agresí. Určitě lze pozitivně hodnotit nejen zájem samotných pracovníků o rozšíření nabídek speciálního zacházení, ale také zájem o zvyšování a rozšiřování odborné kvalifikace. Výše uvedené činnosti jsou značným přínosem a zvyšují odborný kredit zaměstnanců vězeňské služby.

Vzdělávání odsouzených

Věznice Ostrov nemá doposud samostatný akreditovaný vzdělávací program, ale dle možností jsou využívány nabídky vzdělávání v jiných věznicích. Za zmínku stojí spolupráce se školicím střediskem LESMA s. r. o., kdy jsou externím pracovníkem realizovány zpravidla jednou až dvakrát ročně rekvalifikační kurzy práce s motorovou pilou a křovinořezem, zakončené platným dvouletým osvědčením. Pro tyto rekvalifikační kurzy je nutné provádět výběr odsouzených, protože i zde značně zájem odsouzených převyšuje nabídku, do kurzu bývá vybráno maximálně 18 odsouzených. Ti jsou pak pravidelně využíváni v rámci vnitřní údržby venkovních ploch Věznic Ostrov. Zvláštní kapitolou vzdělávání je výuka jazyků pro cizince, přičemž speciálně pro odsouzené vietnamské národnosti je výuka českého jazyka účelná a naplňuje stanovené cíle. V neposlední řadě má pozitivní ohlas dopravní výchova, která se zaměřuje cíleně na snížení agresivity v dopravě a je jednou z forem práce s riziky u odsouzených, u nichž byla příčina trestné činnosti jízda pod vlivem návykových látek a maření úředního rozhodnutí – zákazu řízení motorových vozidel. V oblasti edukace má Věznice Ostrov své rezervy, již dříve se ukázalo jako velmi účelné využívat nabídky právě vnějších vzdělávacích subjektů zapojených do projektů evropských regionálních fondů. Za zmínku stojí dnes už ukončená spolupráce se vzdělávací agenturou Carlsbader Gate o. p. s., která v prostředí naší věznic zabezpečovala kontinuálně rekvalifikační kurzy formou zaučení v oboru malíř-lakýrník a v oboru čistič, dále realizovala kurzy počítačové gramotnosti. Všechny tyto vzdělávací aktivity zahrnovaly také motivační kurz zaměřený na sociálně psychologické dovednosti a byly ukončeny akreditovaným osvědčením.

Zvláštní kapitolou může být zmínka o činnosti knihovny odsouzených, kde se nachází přes 10 000 knižních titulů, a aktivitách kulturní a vzdělávací rady, ve které pracují zástupci jednotlivých kolektivů z řad odsouzených pod vedením speciálního pedagoga. Výsledkem jsou pak různé vzdělávací kvízy, zájmové tematické besedy a přednášky.

Sociální práce

V posledním období, se zavedením hodnotícího nástroje SARPO, můžeme stanovit míru rizik u odsouzeného. S těmito riziky pracují sociální pracovníci v cíleném odborném zacházení s odsouzenými v různých krátkodobých i dlouhodobých programech. Ruku v ruce, ať již jako součást programů zmíněných dříve anebo působících mimo jejich rámec,

poskytují sociální pracovníci nejčastěji svou pomoc v otázce stabilního bydlení, které plyne z případného návratu do závadového prostředí, nefungující rodinné vazby a stabilizace tohoto prostředí, získání řádného pracovního uplatnění na trhu práce, či hrozící recidivy závislostního chování na návykových látkách a v neposlední řadě velmi zásadní problém, což je řešení zadluženosti. Ve většině případů jsou odsouzení schopni si s pomocí blízkých zajistit bydlení sami, někdy jim úspěšně pomohou i s hledáním práce či za ně splácejí dluhy. Pokud je odsouzený odkázán sám na sebe, je nezbytná provázanost státních politik i neziskového sektoru. Je nutno využívat společný postup pestré škály zúčastněných subjektů s poskytovateli zdravotních a sociálních služeb např. ve spolupráci se sociálními kurátory a některými neziskovými organizacemi. Výborná spolupráce je s organizací Rubikon, se kterou Věznice Ostrov spolupracuje na projektu Práce a dluhy, dále Člověk v tísní, Centrum sociální péče Praha a jinými. S kontaktováním těchto organizací a nasměrováním na správný směr pomáhají odsouzeným především sociální pracovníci. Vzhledem k tomu, že činnost vězeňské služby má jen minimální přesah do civilního sektoru, je třeba tuto činnost dále rozvíjet a podporovat.

V posledních letech je práce sociálních pracovníků zaměřena na velmi důležitou nesnáz, což je řešení dluhů. Tato problematika je stěžejní a odkazuje se na ni i Koncepte vězeňství do roku 2025. Je těžké si představit, jak propuštěný odsouzený s nedostatkem finančních prostředků může úspěšně řešit existenci dluhů, která většinu odsouzených tíží a jež představuje jeden z hlavních důvodů recidivy trestné činnosti. V této oblasti je třeba konat již během výkonu trestu tak, aby se během této doby dluhy pokud možno ještě nenavýšovaly. Radu let se sociální pracovníci ve Věznici Ostrov snaží o zvyšování finanční gramotnosti vězněných osob, která se uplatňuje na běžných odděleních, nicméně tato činnost převažuje v aktivní formě především v rámci specializovaného oddělení. Počet takových oddělení je však příliš malý a jejich kapacita naprosto nepokrývá skutečnou potřebu. Do dluhové pasti se dostávají především uživatelé návykových látek, což je většina vězeňské populace.

Sociální práce s odsouzenými je jednou z priorit resocializačního procesu. Tato činnost je zároveň jedním z nejúčinnějších prostředků prevence recidivy. Zpětnou vazbu je nám nejen korespondence propuštěných osob, ale především informace o nástupu a úspěšném ukončení léčby či schválení oddlužení neboli osobního bankrotu pro propuštění, jehož příprava započala právě za branami naší věznice.

Oddělení vězeňské stráže

V tomto oddělení vykonává službu 118 příslušníků, kteří se podílejí na zajištění vnější i vnitřní bezpečnosti věznice, ale i eskort vězněných osob k soudům nebo do civilních zdravotnických zařízení. Při eskortní činnosti, zejména při eskortách do nemocnice v Ostrově, spolupracuje vězeňská stráž se strážníky Městské policie Ostrov, neboť v letošním roce byla uzavřena součinnostní dohoda mezi věznicí a městem Ostrov, která kromě eskort řeší i problematiku společného výcviku příslušníků a strážníků. Věznice je atypicky tvořena třemi nezávislými objekty, které mají samostatný vstup jak pro pěší, tak pro motorová vozidla a nejsou vzájemně propojeny, což klade velké nároky při převádění vězněných osob z jednoho objektu do druhého po veřejném prostoru a obecní komunikaci. Tyto

„pěší eskorty“ jako každodenní součást plnění služebních úkolů jsou prováděny průběžně po celý den, vězni se takto předvádějí k lékařům, k plnění pracovních úkolů, do skladů, k odbavení na eskortu, při přestěhování do jiného kolektivu apod.

Na úseku služební kynologie je zařazeno 6 psovodů pro všestranné psy a sedm psovodů pro psy specializované na vyhledávání drog. Tito specializovaní psi jsou využíváni pro potřeby věznice i k poskytování výpomoci ostatním věznicím v regionu. Velký důraz je kladen na výcvik všech příslušníků v oblasti sebeobran, zvyšování jejich akceschopnosti a profesionality. Nezbytné to však je u příslušníků operativně eskortní skupiny

pro eskorty nebezpečných osob a příslušníků jednotky pod jednotným velením určené k řešení mimořádných krizových situací. Proto jsou pravidelně organizovány semináře a tematická cvičení. V letošním roce to byl třídní výcvik za účasti Davida Sýkory, který je hlavním instruktorem ruského bojového umění Systema pro Českou republiku. Seminář navazoval na výcvikový blok z loňského roku, jeho cílem bylo zdokonalit probraná cvičení a veškeré dovednosti posunout na vyšší úroveň.

Příslušníci oddělení vězeňské stráže se kromě svých denních služebních povinností zúčastňují mnoha veřejných akcí organizovaných školami nebo městem Ostrov, kde prezentují nejen statické, ale především dynamické ukázky sebeobran a služební kynologie, čímž se úspěšně zasazují o vytváření pozitivního obrazu vězeňské služby.

Logistika

(rekonstrukce, budování, výstavba)

V roce 2016 se Věznice Ostrov zaměřila na výstavbu a přípravu akcí vedoucí ke zvýšení bezpečnosti a k navýšení ubytovacích kapacit. V oblasti bezpečnosti probíhá realizace dvou investičních akcí, a to výstavba nového vstupního objektu do jednoho z areálů věznice a celková rekonstrukce vstupního objektu do druhého areálu. Po dokončení akcí bude zásadním způsobem zkvalitněna kontrola osob a vozidel vstupujících či vjíždějících do střežených objektů věznice. Současně probíhá příprava rozsáhlé investiční akce zaměřené na modernizaci vnějšího

a vnitřního střežení areálu věznice. V letošním roce bude také dokončena rozsáhlá oprava vnějšího oplocení, která při celkové délce více než 3.000 m byla realizována především pracovníky z řad odsouzených. Ve vazbě na navýšení ubytovacích kapacit byla v letošním roce zrealizována přestavba volných prostor v jedné ubytovně na ubytovací prostory pro odsouzené, čímž bylo za minimální náklady získáno 44 ubytovacích míst. Tímto směrem je zaměřena i příprava další rozsáhlé investiční akce, kde rekonstrukci dlouhodobě uzavřené ubytovny K dojde v průběhu roku 2018 k získání dalších 176 míst pro ubytování odsouzených, a to v parametrech odpovídajících evropskému standardu.

První polovina letošního roku byla pro věznicu také velice úspěšná v realizaci oprav nemovitého majetku, a to především díky plynulému finančnímu zajištění již od počátku roku.

Pracovní příležitosti pro odsouzené

Zaměstnanost ve věznici Ostrov do roku 1989 se blížila téměř 100%. Do práce bylo zařazeno přes 1000 odsouzených. Tato zaměstnanost byla ovlivněna zejména povinností stanovenou tehdejšími národními podnikům rezervovat povinné kvóty počtu pracovních míst pro osoby ve VTOS. Vedle pracovních míst, která byla zřízena ve vnitřní režii a výrobních provozech věznice Ostrov, bylo více než 800 odsouzených pracovníčně zařazeno u 11 státních podniků, a to většinou ve střežených objektech věznice. Po listopadové revoluci roku 1989 a pak po rozsáhlé amnestii prezidenta postupně ukončila převážná část národních podniků spolupráci a uzavřela a vyklidila svá pracoviště uvnitř střežených areálů. Staré, nevyhovující objekty pracovišť byly odstraněny. Věznice Ostrov patří bohužel mezi ty věznice, které nedisponují vhodnými výrobními a skladovacími prostory. Pro účely vytvoření výrobních prostor pro zaměstnávání vězněných osob byl zredukován výrobní provoz truhlárny a zrušeno pracoviště prádelny. Díky tomuto rozhodnutí jsou zde vytvořena pracoviště čtyř externích firem. V současné době jsou prostorové možnosti pro vytváření dalších pracovišť pro odsouzené uvnitř střeženého areálu vyčerpány. Další možnosti pro vytvoření pracoviště odsouzených se neobejdou bez investičních prostředků. K výstavbě pracovišť jsou vytipovány sklepní prostory pod jednou ze stávajících budov a dále pak pozemky k možné výstavbě nových výrobních hal.

Ve Věznici Ostrov jsou odsouzení zaměstnáváni ve třech formách. Ve vlastním výrobním provozu, kterým je výroba kancelářského nábytku pro věznicu nebo soudy, dále ve vnitř-

ní režii k zajištění provozu věznice (kuchyně, údržba a opravy, sklady apod.) a nakonec v rámci provozovny hospodářské činnosti, a to u cizích podnikatelských subjektů uvnitř i vně věznice. Početní stavy odsouzených zařazených v rámci hospodářské činnosti jsou pohyblivé v návaznosti na zakázky ze strany podnikatelských subjektů. V letošním roce se podařilo otevřít pět nových pracovišť vně věznice, u kterých je reálný předpoklad dalšího rozšíření. Věznice Ostrov se aktivně snaží rozší-

Zástupce vedoucího oddělení vězeňské stráže pro služební přípravu, čili jak se říká - bojař - npor. **František Sekera**, odpovídá na otázky:

Vychovávat nové příslušníky mě vždy bavilo a naplňovalo

Ve Věznici Ostrov pracujete již 33 let, po celou dobu na této funkci?

Nastoupil jsem v roce 1983 jako strážný, během prvních dvou let jsem sloužil na všech strážních stanovištích tehdejšího oddělení obrany a ochrany, pak jsem se začal seznamovat s prací inspektora-operátora. Od roku 1986 jsem čtyři roky studoval Střední odbornou školu SNV, obor vychovatelství. Nebylo to snadné, protože první dva roky jsem navštěvoval v denním studiu a teprve zbylé dva roky dálkově. Celý týden jsem byl v Brně a doma jsem měl manželku a dvě malé děti. Po maturitě jsem od června 1990 pracoval jako operátor a od 1. září 1990 mi byla nabídnuta pozice bojaře.

To je bezmála 26 let na stejné pozici, jste nejděle sloužícím „bojařem“, pořád vás to baví?

Práce mě naplňuje, vždy jsem chtěl dělat zrovna tohle. Baví mě práce s lidmi. Přicházejí ke mně noví příslušníci, kteří nastoupí do služebního poměru, mnohdy velice mladí s laxním přístupem k životu a plnění povinností, a na mně je, abych jim vštípl základy do služebního života. Jsem rád, když se z nich časem stanou dobří příslušníci. Samozřejmě se na tomto přerodu podílejí další pracovníci na všech úrovních, ale těší mě, že i já se tohoto procesu účastním.

Vy se ale nevěnujete jenom proškolení nových příslušníků...

Samozřejmě, to by bylo málo. Teoretická i praktická školení pro zaměstnance a hlavně pro příslušníky chystám průběžně po celou dobu jejich působení ve věznici. Provádím výuku manipulace a střelby ze služebních zbraní, spravuji úsek utajovaných skutečností, připravuji plnění plánu svozu a vyzoomění. Také vytvářím dokumentaci k řešení krizových nebo mimořádných událostí, proto jsem

řít možnost zaměstnávání vězněných osob, již se zúčastnila na MÚ Ostrov burzy práce, kde pracovníci věznice představili podnikatelským subjektům možnosti zaměstnání odsouzených. Dále byla navázána spolupráce s Krajskou hospodářskou komorou Karlovarského kraje, kde se připravuje setkání podnikatelských subjektů, které již zaměstnávají odsouzené, a ředitelem zmíněné komory. Výstupem bude materiál, který bude dále propagován mezi potenciálními zájemci o práci vězněných osob.

si doplnil vzdělání studiem na vyšší odborné škole v oboru krizové řízení. Podílím se i na přípravě námětových a součinnostních cvičení k posílení akceschopnosti příslušníků ve všech oblastech činnosti.

U práce, kterou děláte, vlastně nejsou na první pohled vidět žádné výsledky. Není vám to líto?

To je pravda, učíme lidi, jak se chovat v mimořádných situacích, a přitom nechceme, aby se něco výjimečného stalo. Výsledky naší práce se ukážou na akceschopnosti a profesionalitě, jakou prokáží příslušníci a ostatní pracovníci při řešení skutečně výjimečných a zátěžových případů, které mohou nastat. Teprve pak se nám dostane zpětná vazba. Mně se to stalo nedávno, když hořelo nedaleko věznice a byla ohrožena i ubytovna odsouzených. Činností příslušníků jsem rozhodně nebyl zklamán.

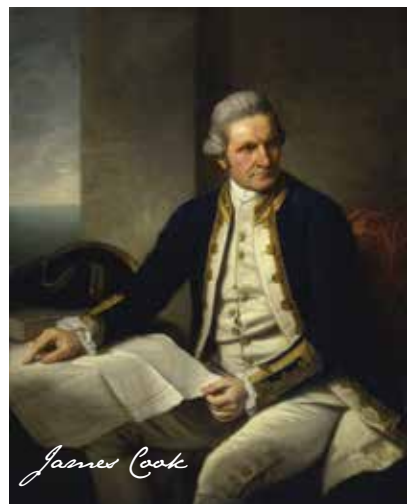

Austrálie - od trestaneckých kolonií k modernímu vězeňskému systému

Naše pozornost bude tentokrát profesně zaměřena zejména na některé projevy heraldického označování stejnokrojů australského vězeňského personálu. Na uniformách příslušníků australských vězeňských služeb je možné vidět vskutku celou škálu nejrůznějších nášivek a odznaků.

Již při běžném srovnání je však zřejmá nápadná shoda a vliv typicky britského heraldického pojetí. Austrálie se drží v rámci daných možností tradičních britských heraldických pravidel. Určitou základní představu si lze učinit prostřednictvím výběru specifického označení našeho vězeňského výběru. V podstatě reprezentuje tamější produkci rukávových látkových nášivek – domovenek. Těmi se pokusíme představit čtenáři všechny australské svazové státy (Austrálie - oficiálně Australské společenství, Australský svaz, anglicky Commonwealth of Australia). Obecně je platná zásada, že svazové státy či oblasti mají označení vytvořeno podle tradičních britských heraldických pravidel. V mnoha případech je použita jako vzor pro motiv nášivky jistá místní, zejména přírodní pozoruhodnost, občas bývá výtvarná podoba poplatná i tomu, odkud přišla v minulosti některá vlna přistěhovalců...

Záměrem autora i redakce je snaha nahlédnout se čtenářem do některých nepříliš známých kapitol australské a také spřízněné novozélandské vězeňské historie. Prezentovat

současnou vězeňskou heraldickou produkci reprezentativním výběrem typického výtvarného provedení rukávového označení stejnokrojů příslušníků. Na cestě za poznáváním vězeňství v zrcadle nášivek až na druhý konec světa nejprve alespoň několik historických faktů:

Psal se rok 1616. Loď Eendracht s holandskou vlajkou pod velením kapitána Dirka Hartóga doplula do Západní Austrálie (Holanďané tuto oblast nazývali Nové Holandsko) a zakotvila na pobřeží Žraločí zátoky. Později bylo zjištěno, že australská pevnina byla obydlena více než čtyřicet dva tisíc let domorodými obyvateli – Australci (Aboriginci). Oblast západního a severního pobřeží nového kontinentu byla postupně zmapována, avšak Holanďané ji neosidlovali.

Od trestanecké kolonie k věznici

Británie druhé poloviny 18. století se potýkala s mnoha těžko řešitelnými problémy. Kriminalita dlouhodobě postihovala celou tehdejší společnost a hrála neblahou roli v denním životě. Řešení se našlo: vyhnanství zločinců! (Pachatelé nejrůznějších trestních činů a jejich odsun do kolonií se proto začal praktikovat v Anglii již od dob vlády královny Alžběty (1558 – 1603). Tato panovnice v roce 1558 vydala zákon, v němž je mj. uvedeno, že „...nejnebezpečnější tuláky je nutno odsoudit k trestu vyhnanství, k deportaci do kolonií...“). Vyhnanci byli proto transportováni nejprve do amerických kolonií Louisiana a Mississippi. Tehdejší svět byl v pohybu - na americkém kontinentu se ale odehrávala revoluce a naděje posílat tam vězně byla téměř nulová. Británie hledá řešení. A právě v tu dobu se vrací ze své objevitelské výpravy James Cook

(1728–1779) se zprávami o odlehlé neobydlené zemi jménem Terra Australis.

James Cook, tehdy ještě poručík britského námořnictva, se počátkem sedmdesátých let 18. stol. plavil podél Austrálie na lodi HM Bark Endeavour. Mapoval východní pobřeží Austrálie. Poprvé přistál na místě zvaném Botany Bay. Objevené území poté pojmenoval Nový Jižní Wales a zbral je roku 1770 ve prospěch Velké Británie. Tento akt, ale i další objevy Cookovy expedice se následně staly zásadními podněty k vytvoření trestanecké kolonie. Jak dokládají historické skutečnosti, měl Cook v podstatě velmi blízko k vězeňství.

Hromadící se vězeňské problémy britského impéria bylo nutno vyřešit co nejdříve. Jako nejschůdnější se jevílo zakládání nových trestaneckých kolonií a deportace zločinců do nich. Výsledky objevitelských plaveb do Oceánie nabývaly řešení. První flotila, celkem 11 lodí, opouští Velkou Británii 13. května 1787. Cílem byla – Austrálie. Více jak tisíc britských občanů, z toho 751 kriminálních a vězňů, se vydává vstříc osudu hrdých osadníků nové imperiální državy. Známý anglický mořeplavec, tehdejší velitel flotily admirál Arthur Philipp a jeho flotila First Fleet po přistání daly základ k založení města (Port Jackson). Následně bylo pobřeží Nového Jižního Walesu osídleno mnoha dalšími transporty trestanců.

Den připlutí první trestanecké flotily, 26. leden 1788, se stává významným dnem. Později je vyhlášen australským národním dnem, Dnem Austrálie. Nový Jižní Wales je oficiálně konstituován a založen jako kolonie a Britské zámořské teritorium. (Místo přistání je pojmenováno zátoka Sydney na památku britského ministra vnitra lorda Sydneyho, který celou výpravu podnítil.) Novou osadu budují bez rozdílu všichni dle svých dovedností – z odsouzených se stávají zedníci, pastevci, farmáři... Pro odsouzené ženy ke zproštění trestu bylo nejvýhodnější vdát se a napomáhat v příchodu nové generace...

Další část kontinentu, Jižní Austrálie, byla založena jako „svobodná provincie“ („free province“), a nebyla tedy nikdy trestaneckou kolonií. Provincie Victoria a Západní Austrálie byly také původně založeny jako „svobodné“, ale později se přesto staly cílem mnoha transportů trestanců. Poslední loď s trestanci určenými k životu „u protinožců“ přistává v Austrálii v roce 1868... Transporty do Nového Jižního Walesu byly totiž teprve roku 1868 po dlouhotrvajících protestech místních obyvatel zastaveny. Ovšem k vytvoření moderního australského vězeňského systému bylo ještě hodně, hodně daleko...

Za celou dobu, kdy byly praktikovány transporty, se dostalo do Austrálie více než 162 000 trestanců, kteří tam byli dopraveni na celkem 806 lodích. Zločiny, za které byli k vyhnanství odsouzeni, byly z větší části majetkové povahy. Tresty trvaly povětšinou 7 nebo 12 let, někdy to bylo i doživotí. Za dobré chování po uplynutí poloviny doby trestu mohli získat propouštěcí list (Ticket of Leave). Na jeho základě mohli za nimi přijet rodiny, mohli vlastnit půdu nebo se ženit... Odhady říkají, že zhruba 20 procent australské populace má předky mezi trestanci, dopravenými na australský kontinent v 18. a 19. století.

Je dobré vědět

Austrálie je federativní stát na jižní polokouli, nacházející se na stejnojmenném kontinentu. Kromě pevninské části ho tvoří i velký ostrov Tasmanie (Země Van Diemena, dnes známá jako Tasmanie, byla osídlena v roce 1803, samostatnou kolonií se stala roku 1825) a množství menších ostrovů v Jižním, Indickém a Tichém oceánu. Spojené království oficiálně vyhlásilo své nároky na západní část Austrálie roku 1829. Z částí Nového Jižního Walesu byly vytvořeny další samostatné kolonie: Jižní Austrálie roku 1836, Victoria roku 1851 a Queensland roku 1859. V letech 1855 až 1890 všech pět kolonií postupně získalo svou vlastní samostatnou vládu. Samozřejmě stále

zůstávaly součástí Britské říše. Severozápadní teritorium bylo založeno roku 1911 vynětím z Jižní Austrálie. 1. ledna 1901 se šest kolonií stalo federací, čímž byl vytvořen základ dnešního státu; Austrálie se stává dominiem Britské říše, rodí se Australský svaz. Od té doby v Austrálii funguje stabilní liberálně demokratický politický systém. Ústavní vazby mezi Austrálií a Spojeným královstvím byly zrušeny v roce 1986 přijetím tzv. Zákona o Austrálii. Australský svaz je v současné době federální konstituční monarchií s parlamentním systémem vlády. Královnou Austrálie je Alžběta II., jejíž role je podobná její roli v Kanadě a v některých dalších zemích. Zastupována je generálním guvernérem na federální úrovni a guvernéry na úrovni států. (Kromě Spojeného království je britský panovník v dalších 15 státech respektován jako hlava státu; za hlavu Commonwealthu je uznáván všemi jeho členy. V některých zemích je britský panovník uznáván jako britský král, resp. královna, v několika případech však nese navíc i titul krále té země, jako např. v Austrálii nebo v Kanadě (např. Her Majesty Queen Elisabeth II, Queen of Australia). Tyto země bývají označovány také jako „Commonwealth realm“).

V současnosti se Austrálie skládá ze 6 spolkových států, 3 federálních teritorií a 6 zámořských území (některá jsou neobydlená). Pro názornost uvádíme přehled spolkových států a federálních teritorií:

Spolkový stát, území

1. Jižní Austrálie	Adelaide
2. Nový Jižní Wales	Sydney

3. Queensland	Brisbane
4. Tasmanie	Hobart
5. Victoria	Melbourne
6. Západní Austrálie	Perth

Federální teritoria

1. Severozápadní teritorium	Darwin
2. Teritorium hlavního města	Canberra
3. Teritorium Jervis Bay	(Jervisova zátoka)

(Teritoria v podstatě fungují podobně jako státy, svazový parlament však může jejich legislativu upravit, změnit, nebo dokonce i zrušit. Nejvyššími představiteli států i teritorií jsou premiéři. Královna je v každém státě zastoupena guvernérem. Severozápadní teritorium má administrátora a v Teritoriu hlavního města je tímto orgánem generální guvernéř. V legislativní (a organizační) pravomoci státních parlamentů jsou oblasti zdravotnictví, vzdělání, policie, soudnictví, dopravy a místní správy. Výkon vězeňství, ať již státního, nebo i privatizovaného (na úrovni států a teritorií) je tedy v Austrálii v kompetenci místních vlád. Jednotlivé vězeňské služby států Australského svazu dále alespoň symbolicky představíme výběrem rukávového označení stejnokrojů příslušníků.

Jižní Austrálie

Tento stát je v našem výběru zastoupen rukávovým látkovým označením stejnokrojů příslušníků vykonávajících službu v zařízeních výkonu trestu odnětí svobody. Plocha nášivky je v tmavomodré barvě (rozměry na výšku 85 mm, na šířku 60 mm), nápisy jsou provedeny vyšíváním v barvě bílé. Ústředním výtvarným motivem je heraldický pták obklopený věncem z listů, které ve vrchní části podpírají královskou korunu.

Nový Jižní Wales

Na modrém štítu gotického heraldického tvaru je jako ústřední výtvarný motiv zobrazen erb se státním znakem, přidržovaný z jedné strany stylizovaným lvem a ze strany druhé stylizovaným klokanem. Nad erbem je umístěna

královská koruna. V horní části nášivky je nápis upozorňující, že jde o vězeňskou službu, a v části dolní zkratka „N.S.W.“, což je název státu v angličtině. Existuje několik variant lišících se technickým provedením, avšak výtvarně i velikostně shodných (na výšku 90 mm, na šířku 75 mm). Z této řady vybočuje nejnovější typ zhotovený technikou tzv. gumotexu, který je o 10 mm vyšší.

Queensland

Barevně nevýrazné je rukávové označení stejnokrojů příslušníků vězeňské služby v Queenslandu – tmavě šedomodré s kresbou v barvě stříbrné. Nášivka ve tvaru heraldického gotického štítu (rozměry 95 mm na výšku, 75 mm na šířku) má jako motiv ve středu plochy použit znak státu nesený dvěma heraldickými zvířaty. Motiv je uzavřen do kruhu, na kterém dominuje koruna britského panovníka. Ve vrchní části je nápis Vězeňská služba a v části spodní název státu.

Tasmánie

Dvě nášivky kruhového tvaru o průměru 85 mm představí označování stejnokrojů vězeňských příslušníků tohoto australského ostrovního spolkového státu. Výtvarně jsou naprosto shodné: uprostřed kruhové plochy drží dvě heraldická zvířata erb se státním znakem. Nad nimi je zobrazena koruna britského panovníka. Doprovodný nápis v modré barvě ve dvou řádcích sděluje, že je to označení Vězeňské služby Tasmánie. Nášivka tmavěmodré barvy je používána pro sako stejnokroje a druhý typ, světlemodrý, je možno vidět na košilích příslušníků.

Victoria

Hlavní město státu Melbourne nabízí k prohlídce zajímavou památku. Tou je bývalá věznice. Za osmdesát let její existence, od roku 1845 až do roku 1929, zde bylo popraveno celkem 135 trestanců. Dochoval se

blok cel s názvem Second Cell Block. V současnosti je to trestanecké muzeum Národního ústavu kulturní a památkové péče. Podmínky ve věznici byly drsné: muselo být dodržováno absolutní ticho a vězni mezi sebou neměli žádný kontakt. Každý z vězňů byl zpočátku držen na samotce. Návštěvník může vidět např. i původní rám na bičování i řetězy, kterými byli vězni připoutáváni. Jsou zde i posmrtné masky, mezi nimiž vyniká ta, která byla odlita Nedu Kellymu, nejproslulejšímu australskému banditovi. Dodnes trvá spor, zda byl Kelly zločincem, nebo spíše hrdinou. Skončil na šibenici, ale jeho legenda žije dál. Návštěvníci mají možnost podívat se i do novodobé policejní vazby, která však již mnoho let nefunguje.

Označování stejnokrojů vězeňských příslušníků tohoto australského státu je reprezentováno dvěma rukávovými nášivkami. První typ kruhového tvaru o průměru 80 mm má podkladovou barvu šedomodrou. Je používán při běžném výkonu služby. Obrazová část je situována doprostřed plochy. Ústředním motivem je heraldický gotický štít státního znaku se zobrazením souhvězdí Jižního kříže, podpíraný dvěma stylizovanými postavami původních osadníků. Motivů vévodí královská koruna britského panovníka. Nápis připomíná, že jde o vězeňskou službu. Druhý vzor je výtvarně i velikostně naprosto shodný, ovšem má podkladovou barvu šedočernou a kresba motivu je pouze v barvě bílé. Používá se k označení pracovních oděvů uniformovaného personálu.

Západní Austrálie

Označení názvu oddílu speciálního určení ministerstva spravedlnosti – řízení podpůrných a tréninkových činností, to vše je uvedeno ve čtyřřádkovém nápisu nášivky na stejnokrojích vězeňských příslušníků-specialistů. Nášivka je ve tvaru renezančně upraveného gotického štítu v podkladové barvě tmavomodré s bílým nápisem. Motívem je znak státu tmavě červené barvy a jeho slovní označení. Rozměry – 105 mm na výšku a 80 mm na šířku.

Dalším představitelem označení stejnokrojů vězeňského personálu Západní Austrálie je nenápadně působící nášivka ve tvaru heraldického gotického štítu v černé barvě. Ústředním motivem je znak státu, obklopený stylizovanými listy, které ve vrchní části podpírají královskou korunu. Pod znakem je uvedeno označení státu, ve vrchní části nápis ve dvou řádcích sděluje, že se jedná o vězeňskou správu. Písmo i olemování označení je v kontrastní barvě bílé.

Metropolitní bezpečnostní jednotka sekce služby výkonu trestu Západní Austrálie (označení stejnokrojů příslušníků výcvikového střediska speciálních operací ministerstva spravedlnosti). Toto sdělení provedené v bílé barvě najdeme na další nášivce. Má podkladovou barvu černou a na výšku měří 100 mm. Střed nášivky tvoří stylizovaná kresba státního erbovního ptáka. Olemování odznaku je také v barvě bílé. Existuje a a používá se několik velikostních mutací.

Z řady heraldicky působících nášivek tohoto státu, které jsou i barevně podobné, výrazně vybočuje označení kruhového tvaru (průměr 85 mm). Jsou jím označovány stejnokroje vězeňských příslušníků působících v částečně privatizované vězeňské sféře. V našem výběru tuto oblast představujeme několika barevnými mutacemi. Výtvarný motiv je stejný. Podobnou kategorii tvoří nášivky připomínající tvarem heraldický gotický štít. Jsou výtvarně strohé, podkladovou barvu mají hnědou, textace je provedena výšivkou žluté barvy. Jsou však poměrně rozměrné, na výšku 110 mm.

Severozápadní teritorium

Uniformovaní příslušníci vězeňských zařízení této australské správní oblasti používají k označení stejnokrojů nášivku v heraldickém tvaru tzv. barokizovaného kolčího štítu. Podkladovou barvu má černou, kresbu a písmo zlatavé. Není nikterak rozměrná – na výšku 85 mm a na šířku 65 mm. Ve spodní části označení je umístěn erb Teritoria; ve vrchní části vidíme hlavy dvou místních nelétavých ptáků kiwi. Opis upozorňuje na skutečnost, o jakou správní oblast se jedná, a dále na příslušnost k vězeňské službě.

Teritorium hlavního města
(Australian Capital Territory-ACT)

Stejnokroje příslušníků vězeňské služby Teritoria hlavního města jsou označeny na rukávech nášivkou černé barvy se stříbrným lemováním. Má tvar heraldického gotického štítu. Ústředním motivem je znak Teritoria, který je střežen dvěma stylizovanými heraldickým ptáky. Nápis nad znakem ve vrchní části je označení vězeňské služby a pod znakem je zkratka „ACT“ (Australian Capital Territory).

Teritorium Jervis Bay

Speciální označení stejnokrojů vězeňských příslušníků Teritoria Jervis Bay (Jervisova zátoka) žel v našem výběru postrádáme. Ovšem - jde o vojenskou a námořní základnu a tak získat speciální označení tamních vězeňských příslušníků bylo nad rámec možností autora této práce. Seznamování (nejen) s výběrem vězeňské heraldiky Austrálie jsme tedy zakončili v Teritoriu hlavního města. Další zastávkou na heraldické cestě pod souhvězdím Jižního kříže je Nový Zéland...

Nový Zéland

Pozornost čtenáře zaměříme na jihozápadní část Tichého oceánu (Pacifiku). Dva velké ostrovy, Severní a Jižní, a další menší ostrůvky zde tvoří stát Nový Zéland (maorsky Aotearoa). Ano, nejbližším sousedem tohoto státu pod souhvězdím Jižního kříže je Austrálie, vzdálená přibližně 2000 km.

Pohled do historie...

V roce 1642 byl prvním evropským objevitelem ostrovů holandský mořeplavec Abel Janszoon Tasman. Ostrovy pojmenoval Staten Landt. Název Nový Zéland poprvé použili nizozemští kartografové. Nově objevené ostrovy nazvali v roce 1645 Nova Zeelandia po nizozemské provincii Zeeland. Teprve kapitán James Cook během své objevitelské výpravy (1769) poangličtil název na New Zealand. Britští osadníci založili v roce 1840 na Severním ostrově město Wellington. Po dlouhotrvajících bojích s domorodci a na základě smlouvy s domorodními náčelníky Maorů byla zbytku původního domorodého obyvatelstva zaručena rovnoprávnost. Postavení Nového Zélandu v rámci Commonwealthu (např. ve srovnání s Austrálií) je symbolicky vyjádřeno i ve státním znaku: zde je zobrazena postava symbolizující Británii, držící novozélandskou vlajku a střežící erb. Druhým strážcem erbu je rovněž symbolická postava – maorský náčelník. Nový Zéland se stává tzv. závislým územím Nového Jižního Walesu. Nezávislost získává roku 1907, samozřejmě s pevnou vazbou na Británii. V roce 1931 se stal fakticky nezávislým v rámci Britského společenství.

Současné vězeňství má klasické demokratické členění vycházející z britské předlohy. Je začleněno do organizační struktury ministerstva spravedlnosti. Stěžejní normou je zákon z roku 1995. Od počátku tisíciletí se realizovalo mnoho programů, směřujících k částečné privatizaci vězeňství. Vězeňská populace čítá zhruba 9500 osob.

Tento vzdálený a pro nás nepříliš známý stát představíme vězeňským odborníkům a čtenářům výběrem dvou typických rukávových rozlišovacích odznaků uniformovaných příslušníků. Také v novozélandském případě je patrný tradiční heraldický vliv britské metropole.

První rukávová nášivka je určena pro označení stejnokrojů uniformovaných vězeňských příslušníků působících ve výkonu trestu odnětí svobody. Podkladová barva je hnědozelená. Označení je kruhového tvaru o průměru 95 mm. Ústředním výtvarným motivem nášivky je erb státního znaku Nového Zélandu ve tvaru tradičního gotického heraldického štítu, který je situován doprostřed odznakové plochy. Stráží jej dvě symbolické heraldické postavy; vlevo je to Británie,

držící novozélandskou vlajku, z druhé strany je erb střežen stylizovanou postavou domorodého maorského náčelníka. Obrazová kompozice je umístěna na stužce s nápisem názvu státu a pro zvýraznění působivosti je jako celek ještě uzavřena do kružnice ve zlatavé barvě. Znak je dotvářen doprovodným nápisem v bílé barvě, upozorňujícím, že jde o vězeňství.

Druhý typ nášivky je určen pro uniformované příslušníky vězeňské sekce ministerstva spravedlnosti. Obrazová plocha o průměru 95 mm hnědozelené barvy je kruhového tvaru s dvěma výřezy po stranách. Ústředním motivem je opět motiv státního znaku, tentokrát dominující celé nášivce. V horní části je opis Vězeňská služba a v části dolní opis Oddělení ministerstva spravedlnosti. Jako celek působí monumentálně.

Správa australských
soukromých věznic

Colorado State University

na návštěvě ve Věznici Všehrdy

Bronislava Vetešníková

Dne 22. června 2016 navštívili Věznici Všehrdy studentky a studenti kriminologie z Colorado State University spolu se svým profesorem. V České republice pobývají studenti pět týdnů v rámci letního semestru a kurzu Srovnávací kriminologie. Za tímto účelem navštívili Vazební věznici Praha-Ruzyně, Památník vězeňství na Pankráci, přednášky zaměstnanců Kriminologického ústavu a soudy. Jednou z posledních zastávek pobytu studentů byla i naše věznice, která je profilovaná jako věznice pro mladistvé odsouzené muže. V úvodu přivítal hosty ředitel věznice Pavel Vagner a představil současnou podobu věznice. Poté návštěvníci zhlédli prezentaci věznice na DVD v anglické verzi. Prohlídka věznice začala ve Školském vzdělávacím středisku, v doprovodu vedoucího školského střediska Miloše Visingera. Následně studenti navštívili oddělení výkonu trestu za výkladu speciální pedagožky Lucie Charvátové a tiskové mluvčí věznice. Prohlédli si prostory ubytovny mladistvých odsouzených, uzavřené oddělení, celý

pro výkon kázeňských trestů, specializované oddělení pro mladistvé odsouzené s poruchou chování. Poté si prohlédli vězeňskou kapli, terapeutickou místnost a soudní místnost. Zde byli překvapeni tím, že senát při jednání o podmíněném propuštění zasedá přímo ve věznici. Studenti i profesor měli po celou dobu prohlídky spoustu dotazů a odpovědi si velmi pečlivě zapisovali. Odpoledne se ještě uskutečnila krátká diskuse, na které ředitel věznice zodpověděl poslední dotazy. Například jak se vybírají odsouzení pro práce mimo věznici, jak se řeší násilí mezi odsouzenými, jestli je terapie povinná, od kolika let mohou být mladiství ve vězení apod. Naopak i my jsme se dozvěděli nové informace, například že mladistvý může být dle závažnosti trestného činu souzen jako dospělý, do výkonu trestu se proto mohou dostat již sedmileté děti. Návštěva byla pro obě strany zajímavá a je předpoklad, že spolupráce touto formou potrvá i nadále.

Rodina evropských kaplanů

Daniel Pfann

Na platformě celoněmecké konference vězeňských kaplanů se každoročně uskutečňuje úžasné setkání, každý rok na nějakém pěkném místě v jiné části Německa. Sjíždí se tam ke stovce kaplanek a kaplanů a kromě Němců jsou pravidelně zváni zahraniční hosté. Letos bylo zastoupeno Estonsko, Slovensko, Rakousko, Dánsko, Švýcarsko, Francie, Holandsko a Česko. Prakticky se všemi těmito kolegy – přáteli se známe už několik let a jsme ve styku i během roku. Probíhá čilá výměna zkušeností, ale i obyčejná lidská setkání. Všichni zahraniční hosté dostanou prostor ke kratšímu či delšímu pozdravu, přivážejí různé dárky pro předsednictvo a někdy to bývá docela vtipné. Mohu říci za sebe i za svého kolegu Jana Haslingera (dobrovolník z Litoměřic, který jezdí i do vězení do Drážďan), že se na pravidelném setkání kaplanů z Evropy cítíme jako ti, kdo přirozeně patří do společenství či rodiny vězeňských kaplanů Evropy. Za pozvání a přijetí jsme německé straně velmi vděční. Cítím to i tak, že česká vězeňská služba také patří do evropské rodiny vězeňských služeb; ostatně u nás v Ruzyni míváme řadu vězňů, kteří přicházejí z různých zemí a také odcházejí. Můžeme porovnat zkušenosti kolegů kaplanů a vězňů. Nedávno jsem pracoval s vězněm, který přišel od kolegyně z Drážďan.

Letošní hlavní téma konference znělo: „Učit se žít se ztroskotáním“ – (Mit Scheitern leben lernen). A biblické motto bylo z 2. listu apoštola Pavla Korintským 4,6-10: Na všech stranách jsme tísnění, ale nejsme zahrnání do úzkých; jsme bezradní, ale nejsme v koncích; jsme pronásledováni, ale nejsme opuštěni; jsme sráženi k zemi, ale nejsme poraženi. Hlavní náplní konference byly odborné přednášky, panelová diskuse s osobnostmi, práce ve skupinách. Přednášky byly velmi důkladné, náročné a „vydatné“. Po nich následovaly diskuse ve skupinách, do nichž jsme se spolu s Janem Haslingerem aktivně zapojovali. Nám kaplanům bylo letošní téma velmi blízké. Když se člověk dostává hodně „dolů, nebo na dno“ – může to být začátek konce – nebo začátek něčeho nového; právě ve ztroskotání, na dně se otvírá jakási nová dimenze. Ztroskotání je pak možné přijmout jako úkol, či dokonce příležitost začít chápat sám sebe. Odborníci mluví o integraci ztroskotání (C.G. Jung) a o jakési dialektické ambivalenci – já souhlasím s tím, že s pomocí např. právě kaplana může dojít k tomu, že se člověk pokusí ztroskotání přetavit do momentu padání určitých pout a osvo-

bození k jakémusi novému začátku. Prostě ztroskotání a selhání – buď začátek konce, nebo nového začátku. Za svou dlouhou praxi s tím mám také své zkušenosti. A zazněl docela slavný citát jednoho amerického teologa – Humor je poslední zbraní naděje. Aby to nebylo příliš snadné – objevil se obrázek hlemýždě s ulitou jako nositele naděje. Také jsme vyslechli odbornou přednášku neurologa Dr. Jatzko o tom, co se děje v mozku při prožívání traumatu, při prožívání selhání, ale také např. při meditaci. A dostali jsme se až k tomu, že při práci s pacientem, s klientem nesmíme spojit vlastní osud s ním; myslet na něho, ne na sebe, a přitom nevplynout do jeho pocitu, udržet si emocionální distanci. Přesto – a o tom jsem později mluvil s jednou křesťanskou psychologou – musí dojít ke skutečnému setkání člověka s člověkem. Vstupuji do území toho druhého, se kterým se mám potkat, ale sám při tom zůstávám celým (i pro druhé). Jan Haslinger a já jsme nevyužili volnočasovou aktivitu k prohlídce města Postupim, ale účastnili jsme se exkurze v jedné zcela nové věznici. Vypadala trochu jako betonová nemocnice. Všechno sterilní, fungující, zaměstnanost, naprostá čistota. Téměř dvě třetiny cizinců, včetně Čechů. Ale při vší funkčnosti a dokonalosti systému padl na člověka těžký pocit stísněnosti, až bezútěšnosti...

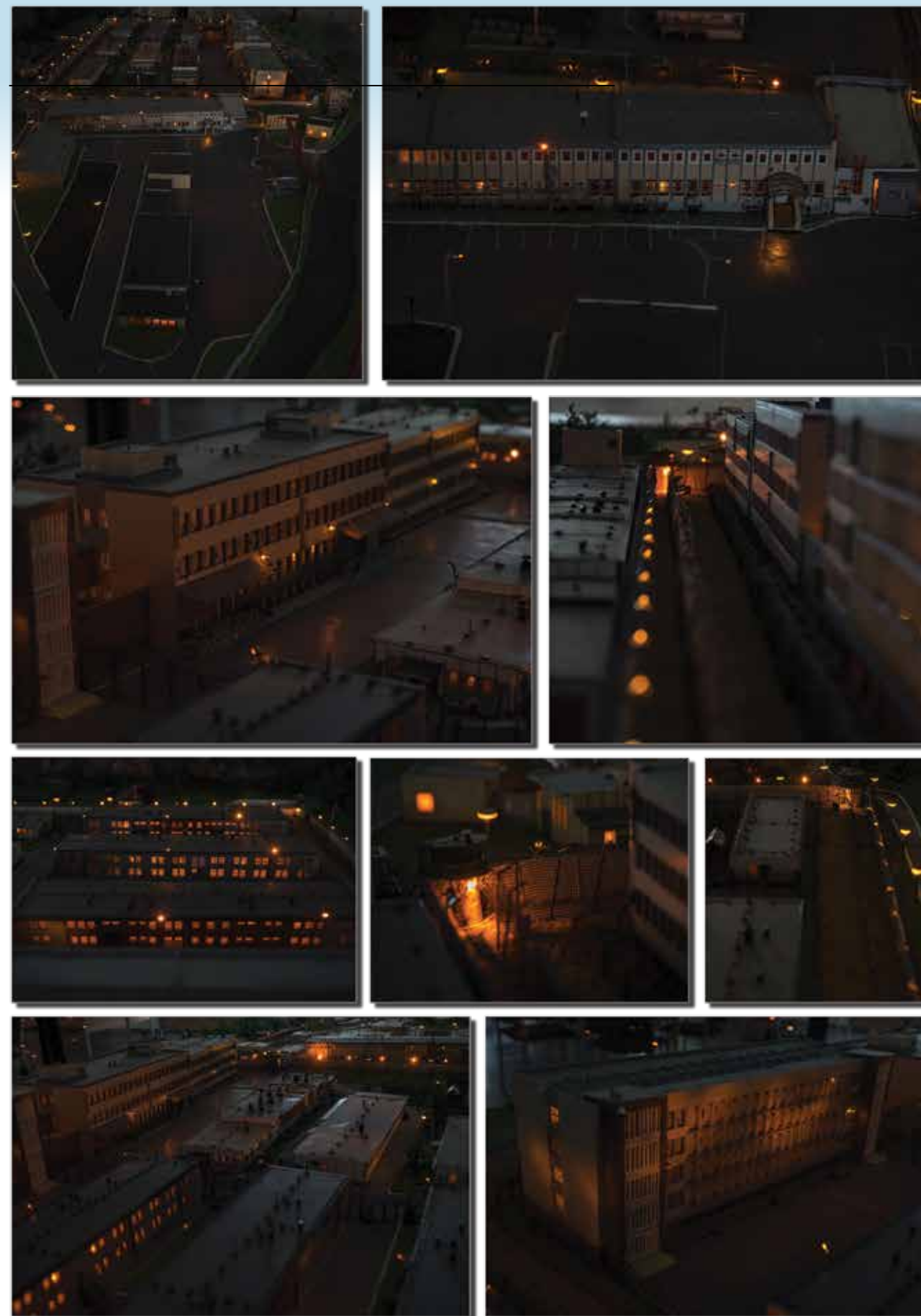
Dlouho jsme také mluvili s paní ředitelkou (německou terminologií vedoucí zařízení), která nám popsala vznik celého projektu.

Na závěr bych rád ještě uvedl, že naše konference měla původně probíhat na jiném místě, to však těsně před jejím zahájením muselo být poskytnuto uprchlíkům. Organizátoři se tak ocitli před náročným úkolem rychle najít podobně velký objekt pro cca stovku účastníků s prostory pro přednášky, skupiny a stravování. To se jim podařilo. Přitom za celou dobu našeho setkání, a mluvilo se samozřejmě i o muslimech, nikdo neprojevil nějaký odpor nebo strach z muslimských uprchlíků.

Celoněmecká konference německých kaplanů s mezinárodní účastí u městečka Seddin (mezi Berlínem a Postupimí) byla velmi povzbudivým zážitkem, zdrojem nových informací a příležitostí ke sdílení zkušeností. Odvážíme si povědomí sounáležitosti s evropskými kaplany i s ostatními evropskými vězeňskými službami. Velký dík patří německé straně nejen za pozvání a možnost účasti, ale také za velmi milé a přátelské přijetí – vyjádřil jsem to také ve svém pozdravu. Děkuji rovněž GR VSČR za vyslání a v neposlední řadě i našemu ruzyňskému panu řediteli plk. Ivanu Horákovi a jeho zástupkyni plk. Mgr. Gabriele Ulrichové. Kdo by měl zájem o přednášku Dr. Jatzka v němčině – mohou zaslat e-mailem.

Věznice Stráž pod Ralskem - maketa věznice

Foto: Petr Pazdera

Trenérem z lásky k hokeji

Bronislava
Vetešníková

Snad bychom se to ani nedozvěděli, kdyby se k nám nedostal článek z regionálního deníku, kde se psalo o velkém úspěchu mladých hokejistů ze severu Čech na Kanadských turnajích. Po celou dobu turnaje byl koučem Vladimír Dráb, trenér mladých hokejistů Chomutov, otec dvou dětí a také příslušník Věznice Věhrdy.

Jak jste se k roli trenéra dostal?
Před nástupem do služebního poměru jsem hrál profesionálně lední hokej za místní klub KLH Chomutov a v letech 2004 až 2006 i první francouzskou ligu ve městě Limoges. Po nástupu k vězeňské službě v roce 2006 jsem s hokejem skončil. Ale když něco děláte přes 20 let, tak s tím nejde skončit úplně. Od roku 2009 jsem se začal věnovat trénování malých špuntů u Pirátů Chomutov. Vlastně jsem se vrátil i do svých dětských let, protože i já jsem začínal s hokejem ve svých čtyřech letech.

Přesto se ale člověk nestane trenérem ze dne na den...

To určitě ne. Mám syna, který začal hrát také hokej, tak jsem nejdříve chodil jen s těmi nejmenšími pomáhat trenérům jako tatínek. Jenže mě tato činnost s dětmi natolik chytla, že jsem si udělal trenérskou licenci C a před dvěma lety druhou nejvyšší, licenci „B“. Hrozně důležité pro mne bylo také to, že jsem měl ohromné štěstí na trenérské kolegy, ať už u chomutovských Pirátů, jako je Honza Minčák a Dan Mašek, nebo i teď na turnajích v kanadském Quebecu. Zde byla pro mne obrovská škola spolupracovat s litvínovskou ikonou Zdeňkem Zímou.

Má tato vaše aktivita nějaký vliv na povolání dozorce ve věznici?

Ačkoliv se to nezdá, tak má. Jsou to dva rozdílné světy. Při práci dozorce je pro mne trénování mladých hokejistů relax, při kterém tak zvané dobíjím baterky. Hlavně psychicky! Když vidíte radost a úsměv dětí, tak víte, že to není marné snažení. Děti dávají do hry všechno, při zápase i při tréninku.

Náš článek začíná kanadským úspěchem. Co si má čtenář pod tímto pojmem představit?

Největší turnaj na světě pro věkovou kategorii hráčů narozených v roce 2003, kdy se turnaje zúčastnilo přes 110 týmů. Hraje se v několika výkonnostních kategoriích. My jsme hráli tu nejvyšší - AA. Náš tým byl složen z mladých hráčů Litvínova a Chomutova. Celý turnaj jsme vyhráli s jedinou porážkou v základní skupině od týmu SSF Cyklon. S tímto týmem jsme se nakonec potkali znovu ve finále, kde přišla sportovní odplata v pravý čas, a finále jsme vyhráli 3:1. Celkem jsme za deset dní pobytu odehráli devět utkání a pouze jednou odešli poraženi.

**Projekt včelaření zahájila v červenci také
Věznice Stráž pod Ralskem.**

Foto: Petr Pazdera